

2, Friedmann Bertalan, Neumann Albert 1—1, hitközség hozzájárulása 5.50.

NYIRCSASZARI: Reinitz Antal 8, Blau Rezső 6, Neumann Simon, Goldberger Károly 1.50-1.50, Steinberger L., Klein M. Spitzer H. 1—1.

POMÁZ: Berkovits Hermann 18.36, Gottlieb Mózes 6.18, Berger Izsák 5.50, Groszmann Izrael 4.50, Gottlieb Henrik 4, ifj. Groszmann Dezső 3.76, idősebb Groszmann Dezső 3, Berger Dávid 1.90, Ullmann Ármán 1.50, Schiller Mór 0.80, Berger Gy. 0.70, Schiller Gy. 0.50.

TAB: Breuer Bernát főrabbi 3, Herczeg Mór és fiai 14, Pollák Albert 10, Hoffmann Lipót 9, Kohn Salamon 8, Galandauer Manó, Löwy Sámuel 7.50—7.50, Deutsch Elekán 7, Kuttner Miksa 6.80, Singer Mór 5.50, Schlésinger József, Goldberger Jakab, Krausz Dávid 5—5, Kallós Manó 4.70, Nobl Jakab Hoffmann Mór, Bloch Arthur, Kürschner Ign., Braun Lajos, Reichmann Éliás 4—4, Kürschner Adolf Bachrach Gyula 3.50—3.50, Herczeg Sámuel, Kuttner M., Herczeg I. 3—3, Josefovits Mihály 2.50, Kohn Adolf, Mermelstein Sándor, Rosner Vilmos, Hoffmann József, Singer Ödön, Kreismann Dávid, Rosner József, Wiener Ferencz, Abraham László, Deutsch Lipót 2—2, Haasz Sámuel, Ullmann Mihály, 1.80—1.80, Schimmel József 1.10, Stücz N. 1.

TISZAKÖRÖD: Kertész Miklós, 8, Schwarcz Hermann 4, Weisz József 3.50, Bernát Hermann 3, Mátyás Márton és Hermann 2—2, Fischer Aladár Cséce, Schwarcz Ármán 1—1, Klein Dávid 0.50.

„מנדגי ישראל ותקנתו“,
nebst Gebräuche des Nojda Bijehüdo,
R. Elije Wilner, Chassam Soffer 4
österr. S. — „Dovor Beitoj“ 5 grosse
Bände: Drosches auf jede denkbare
Gelegenheit, wie Bar-Mizve, Hespéd,
u. s. w. Preis 25 S. Von hervorragenden
Darschonim, hebräisch, 2 Bände S 10,
„Simchas Hanefes“: müser u. dinim
5 S. — „Zeeno Üreno“ 8 S. — Diese,
wie auch andere Sforim in leichtem
judisch-deutsch. — Gegen Voraus-
zahlung. **Rabbiner J. KRAUSZ.**
Lackenbach (Burgenland).

Megjelent a közkedvelt

Ceeno-Üreenő

magyar nyelven, finom papíron
nyomatva. — Ára füzve 10 pengő,
díszvászonkötésben 12 pengő.
Szétküldés az összeg előzetes be-
küldése után vagy utánvétellel:
Goldstein Józsuá cég könyv-
nyomdája **Dunajska Streda.**
(Dunaszerdahely, Szlovenszkó.)

Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas-
tagon szedett betűkből 32 fillér. Pályá-
zatok felvételnek: Budapest, Sip ucca 10.
— Hirdetések díja előre fizetendő. —

A győri aut. orth. izraelita hit-
község üresedésben levő שרייב-állás
betöltésére pályázatot hirdet. Első-
rendű, 35 éven aluli שוחט ובורק מומחה
לריבוי, kik 3 elismert orthodox rab-
bitól képesítéssel bírnak és jó בעל
המלה-k, szíveskedjenek ajánlatukat be-
nyújtani. Előnyben részesül aki
בעל הוראה ביטש וערה. — Fizetés meg-
egyezés szerint. Utazási költség csak
a meghívottnak térítetik meg. Az
állás azonnal elfoglalható.

Győr, 5689. Marchesvan hó 7.
napján.

Brandstedter A. Schwarz Izidor
hitk. titkár. hitk. elnök.

A felsőireg-i orth. hitközség
a kántor-metszői állásra pályázato-
tot hirdet. Javadalmazás havi 120
P és évi 8 köbm. tűzifa, termé-
szetbeni lakás. Szorgalmas egyén
a közeli községekben havi 40—60
pengőt kereshet mészésért. Csak
magyar kereset pályázhatnak, az
életkor, családi állapot és eddigi
működés igazolásával. Az állás
november hó 30 ig elfoglalható.
Utiköltség a meghívottnak térítet-
tik meg. — Felsőireg, Tolna m.

Heimann Kálmán
hitk. gondnok.

Keresünk intelligens vallásos
אביר-י, ki főrabbinik vezetése alatt
álló talmud-tóraban napi 2 órai
chümes-rasi tanítást vállalna. Meg-
felelő ellátás és a 2 óra illő díja-
zása mellett, többi idejét önkép-
zésre fordíthatja.

Rubinstein Sándor,
talmudtóra-gondnok,
Törökszentmiklós.

Apró hirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri
beiktatása 13, vasnapon szedett betűkből
26 fillér. Apróhirdetések felvétele: VII.,
Sip ucca 10. — Jelíges levelek kettős bo-
ritékban válaszbélyeggel ugyanoda inté-
zendők. — Apróhirdetések csak a díj elő-
zetes lefizetése mellett közölhetők.

Házasság

HUSZ ESZTENDŐ óta közvetít
házasságot Nagy Jenő Rákóczi
ut 57/b — Telefon (cégnélküli
levelezés).

NAGYVÁROSBAN textilüzletben ve-
zető állásban levő 30 éves fiam

részére keresek szigoruan orth.
vallásos leányt megfelelő hozó-
mánnyal, önállósítás céljából,
melyre kitűnő alkalom kínálkozik.
Megkeresések „szigoruan orth.“
jeligére, bélyeggel ellátva, a ki-
adóra kéretnek.

Különféle

ROKKANT, vallásos zsidó ember,
se lakása, se téli ruhája, ez-
uton könyörög bármimű se-
gélyért. „Szerencsétlen rokkant“
jeligére a kiadó továbbítja az
adományokat.

MEGBIZHATÓ, szigoruan vallá-
sos, nem modern leányt keres-
sek háztartásba gyermekek
mellé. Családtagnak tekintjük.
Cseléd van. Cim „Szombathely“
jeligére (portóval) a kiadóban.

OKL. IZR. TANITÓNÓT keresek
harmadik elemi magántanuló lány-
kámhoz. Némétül tudók és zenei
szakképzettséggel bírók előnyben.
Az állás azonnal elfoglalható. —
Schwartz fakereskedő, Sata, Bor-
sód megye.

TÖNKREMENT zsidó kereskedő 17
éves leánya ajánlkozik szombat-
tartó kereskedőhöz, fűszerüzletbe
vagy péktüzetbe, háztartáshoz is
ért. Cim: Haber Janka, Lábatlan.

RÉGI ״ש״, bécsi, Anton Schmied-
féle nyomás, 100 pengőért eladó.
Winkler Elemér, metsző, De-
recske.

NEVELŐNŐI állást keresek ortho-
dox családnál egy vagy két gyer-
mekhez, vidékre. „Vallásos leány“
jeligére.

BUTOROZOTT szoba 2 vallásos
fiatalembernek vagy házaspár-
nak kiadó. Cim: Magdolna-u.
42. I. em. 7.

HÁZNÁL vagy házonkívül minden-
nemű ruhavarrást elvállal fiatal
szombattartó hölgy. Sonnenfeld
Mórné, Szondy-utca 40. fszt. 6.

SÍRKÖVEK minden kivitel-
ben legolcsóbb gyári áron
Schreiber Jakob
villanyerőre berendezett
sirkőüzemében Debre-
cen, Hunyadi-utca 14.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ.

Hoffmann és Társa könyvnyomda.
Budapest, VI, Prófeta ucca 7

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

ALAPITOTTA:
Groszberg Lipót

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VII., SIP-UTCA 10.
TELEFON: J. 425—90. CSEKKSZÁM: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ

SZERKESZTI:
Groszberg Jenő

Bécs és Budapest

— A volt császárvárosi hitközségi választások előtt —

December 2 ára vannak a bé-
csi hitközségi választások kitűzve
és már hetek óta a legélesebb
választási küzdelemről kapunk
hírt. A választási jelszavak, a küz-
delem módjai és egyéb kísérő
momentumai a hazai viszonyokra
és szűkebb vonatkozásban az
orthodoxiára is nagyon tanulságo-
sak. Pedig Bécsben nincs is kü-
lön orthodox hitközség. A „Schiff-
schul“ nevű templom körül cso-
portosuló hívek közössége, ugyan
teljesen egy önálló hitközség összes
attributumaival van felruházva,
de jogilag mégis csak a nagy bécsi
hitközség fennhatósága alatt mű-
ködhetik. Az orthodoxok helyet
kapnak a hitközség vezetésében
és békés uton akarják elérni a
vallási életük fejlődésének zavar-
talanságát. Ez a feladat nem cse-
kely fáradozással és körültekinté-
ssel jár, tekintve, hogy Bécs
Mannheimer és Jellinek működése
eredményeként már száz év óta
régii neológ község és a hitköz-
ségi tagok zöme teljesen elidege-
nedett a pozitív és hagyományos
zsidóságtól. Ezek a régi osztrák
ideológiában nevelkedett, a pol-
gári osztályhoz tartozó, a régi pol-
itikai liberalizmus gondolatköré-
hez vonzó réteg reprezentatív
testülete a német-ausztriai zsidók
uniója, amely hosszu ideig rá-
nyomta bélyegét a bécsi zsidóság-
ra, néhai Chajes főrabbi sága alatt
kissé hátraszorult s most új len-
dülettel megy neki a választásba,
mint legerősebb párt, amelyhez az
orthodoxok képviselői is csatla-
koztak. Még pedig azért, mert az
Unio hangsúlyozza legjobban a
hitközség kizárólagos vallási jel-
legét.

Ezekkel szemben áll a „Werk-
tätige Juden“ név alatt csoporto-

suló és a szociáldemokrata párt-
hoz közel álló zsidók pártja. Ez
a párt azt hangsúlyozza, hogy fel-
akarja ébreszteni „a zsidóság gaz-
dasági és kulturális szükséglete
iránt való érzékét“ a zsidó töme-
gekben. Mint külön párt felvonul
a nemzeti zsidók pártja, akik hang-
súlyozzák, hogy „egy hitközségnek
számolni kell a zsidóság vallási,
kulturális, szociális és gazdasági
sajátosságával“. E két párttal szem-
ben a németausztriai párt kiadta
a jelszót, hogy nem szabad pol-
itikát bevinni a hitközségbe s azt
hirdetik: a „Werkstätige Juden“
(„cselekvő zsidók“) a hitközség-
ből egy marxista alakulatot akar-
nak csinálni; céljuk az, hogy
egyes zsidókat, akik érdemeiket
szerezték a szociáldemokrata párt
körüli, hitközségi állásokkal hono-
rálják. A nemzeti zsidók prog-
ramja ellen pedig azt hozzák fel,
hogy az ausztriai zsidóknál nin-
csen sem kulturális, sem szociális,
sem gazdasági sajátosságuk, csu-
pán vallási.

A szocialista és a zsidó nacio-
nális párt természetesen nagyon
élesen aláhúzza azt a körülményt,
hogy nincs joga olyan pártnak a
zsidóság vallási jellegét hangsú-
lyozni, amely párt vezetői távol
állanak a zsidó vallásgyakorlattól.
Igy például egy nyílt levél jelent
meg, intézve a németausztriai zsi-
dók uniója elnökéhez, aki az el-
mult ciklusban a hitközség sle-
nöke volt. Ebben a levélben
megmondják neki brutális nyíl-
sággal: „körtörcsélra használja fel
zsidó vallásunkat, mert

**nem beszélhet szent
vallásunk nevében és
nem küzdhet zsidó
vallási ideálokért az,
aki magánéletében**

**teljesen fittyet hány a
zsidó rituális életmód-
nak.“**

Erre az unionisták azt felelik,
hogy ők jó zsidók, de a ritualitás
magánügy.

A bécsi példa elsősorban azt
tanítja, hogy ott, ahol a régi zsi-
dó értékek veszendőbe mennek,
ott a hitközséget az országos pol-
itika áramlatába való sodródás
veszedelme fenyegeti. Ennek pél-
dáját látjuk a pesti neológ hit-
községnél is. Az év elején lezaj-
lott választás tulajdonképpen nem
volt egyéb — minden tagadás el-
lenére — mint a demokrata párt
küzdelme a kormánypárttal rokon-
szervező frakcióval. Amit az
unionisták mondanak Bécsben a
szociáldemokrata hitközségi törek-
vésekről, az elmondható Pesten,
ha a „szociál“ jelző helyébe a
„nemzeti“-t tesszük. Sőt a politi-
kai pártédemeknek zsidó hitköz-
ségi tisztségekkel, zsidó hitköz-
ségi tisztelettel, sőt tiszteletdíjjal való
honorálása nem csak bécsi kortes-
fantazm gória, amint ezt a pesti
eset élénken megmagyarázza. Ép
ennyire nem kizárólagosan ausz-
triai típus a zsidó vallásosságról
szónokoló felekezeti vezér, aki a
zsidóságért való küzdelemhez tréfi
konyhán szedi magába az erőt,
mert ez — hozzávéve egy kissul-
chan aruchi hangoztatást is —
pesti specialitás is. El lehet kép-
zelné, hogy milyen nehezére esik
a bécsi orthodoxoknak ilyen val-
lásos vezérek mellett harcolni. El-
től a diszharmóniától megkímélte
a sors hazai orthodoxiánkat, az
ő külön szervezete folytán. A bécsi
példa tehát azt is mondja hazai
orthodoxainknak: szeressétek kü-
lön szervezeteiket s töltsétek meg
a Tóra örökkévaló tartalmával.

A mi nagy veszteségünk

Írta: **Korein Dezső**

Sulyos csapást mért a sors a hazai orthodoxiára. Központi vezetőségünk egyik kiváló tagját, R. Akivó Paskuszt **ירא** veszítettük el hirtelen, legszebb férfi korában. Nekem különös fájdalmat okozott a megdöbbentő gyászhir, mert a megboldogultban egyik legjobb és legmegértőbb barátomat és hittestvéremet siratom. Ismertem őt még fiatal bőchür korból, mint a szombathelyi jesivának egyik legjelesebb növendékét, akinek váratlan elhunytá bizonyára nagy szomorúságot okoz mesterünknek, a szombathelyi tudós főrabbinak.

Paskusz Károly a puritán jellem, a mély vallásosság, az önzetlenség és közéleti tisztaság mintaképe volt. Ő nem ismert mást, mint szent ügyünk igazságát és annak szolgálatába állította be nagy egyéni kvalitásait. Mily jól-éső érzés volt őt központi bizottságunk tagjai között látni, ahol higgadt előadásával, nagy körültekintésével és mély tudásával járult hozzá a tanácskozások eredményéhez. „Éch noftu haibojrim“, így veszítjük el legjobbainkat. A Schächterek, Ullmannok és Gábelék kitünő frontarcosainak táborá-

ból való volt Paskusz Károly, akire, fényes tulajdonságainál fogva még nagy jövő várt volna a felekezetünk közéletében.

Sulyos tehát a mi veszteségünk, mikor amugyis oly szegények vagyunk igazi értékekben. A Mindenható irgalmát kérjük ezen pótolhatatlan ür keletkezése után és itt az ideje, hogy a vezető férfiak körültekintő mérlegeléssel gondoskodjanak kellő utánpótlásról.

Nekünk már most kell a mai generációt, mint új láncszemet kovácsolni, hogy az a becsületos orthodoxia nagy jogfolytonosságába bekapcsolódjék. Nevelni kell a mai ifjúságot a mély vallásossággal átitatott okos belső politikumra, amelynek egyedüli célja mindig és minden körülmények között a mi nagy igazságos ügyünk megszilárdítása és fejlesztése.

Te pedig drága Paskusz barátom, akít a Mindenható kifürkészhetetlen akarata oly korán elszólított körünkől, nagy és fényes nevet, dicső emléket és áldozatkészséged, önzetlenség, tisztaság, külsőged által utánzandó nemes ve-

retü példát hagyta magad után.
חבל על דאבדין!

Csornáról jelenti tudósítónk, R. Akivó Paskusz korai elhunytá hitközségünkre nézve pótolhatatlan veszteséget jelent. A megboldogult a hitközség vezetésében 14 éven keresztül működött közre áldásosan, mint templomi előljáró, majd mint helyettes elnök. Példaképe volt a hitűségnek és a szorgalmasan tanuló balbósz-elemnek. Agilis szervező tehetségénél fogva a vallásfenntartás és szilárdítás körül nagy eredményeket ért el; a békés hitközségi élet ideális apostola volt. Erdemeit a hitközség, e szomorú alkalmából egybehívandó rendkívüli közgyűlésen fogja méltatni és a kegyelet háláját megörökíteni. A megb. a »Tomché Jesivósz«-nak egyik alapítója és közp. bizottságának lelkes tagja volt.

A temetés f. hó 1-én délután fél 4 órakor vette kezdetét az orth. hitközség tágas templomudvarán, mely csaknem szűknek bizonyult a helyi és vidéki publikum befogadására. Vonatok és autók sokasága pontozta a Dunántul kegyeletos orth. zsidó közönséget. Számos

Ők és mi . . .

— Tárcza —

Írta: Schachnowitz S.

... Az öreg Zrile barátunk nem igen szokta élvezni a nyár örömeit. Igazi öröme csak télen volt Zrile-nak, a litván városka lakójának. Imádkozott Rojshasonókor, fohász-kodott könnyes szemekkel Jojmkipörkor, áhitattal rázta a tülevót Szüköjsz-kor, vigadott Szimchasz Tajrókor, de mindez csak bevezetése, előjátéka vala a közelgő télnek. Zrile koma „éle-e“ a téllal kezdődött, hosszú éjszakáival, melyeket a Bészhamidros meleg és üdvözítő atmoszférájában előlött.

Zrilenek többféle hivatása volt, noha uttleveleiben mint foglalkozás nélküli szerepelt. Dohányleveleket tört, szombati gyertyákat készített;

Szüköjszra tülevokat kötözött, h o j s á noszt adott el stb. Legboldogabb foglalkozása azonban a „Schülklopfen“, a hívőknek templomba való keltése volt. Mint a Saszchevra samesza, ő keltette a tagokat a hajnai 4 órai siür-hoz (tanuláshoz). Még koromsötét van, hívős szél fujdogál, mindenki éjjeli álmát aluszsa, amikor a csipős és fagyosan »friss levegőben« egy hang mela búsan belekialt a sötét éjszakába: „Jiszroél ám kedojsim, steit of, laavojdasz habojre!“ (Izrael szent népe, keljetek fel a Te emtő szolgálatára.)

Zrile az öreg, lyukas télikabóját szorosán maga köré csavarva, szörmesisakját mélyen fölére huzva, megy és ébreszt. És az utcák zsidósága lassankint feléled. Egyik-másik már az éjjeli lámpásával a jól fűtött, fényesen kivilágított Bészhamidros felé bandukol, a szent fo-liánsokkal telerakott asztalokhoz. Az

ébredés szombaton sem szűnetelt. Egy szombat reggel „Gut Schabes Reb Zrile“ — szolt valaki feléje. „Gut Schabes“ válaszolt Zrile méltósággal és örömmel. Az ő műve ez, ő hozta mozgásba az alvókat és neki is van része érdemeikben...

Egyszer azonban Zrilet végzetes balsors érte, mely egy kevésbé acélos természetűnek minden bizonnyal alaposan elvette volna a kedvét az ébredés eme mesterségétől. Chesvan hó elején történt, a litván gettóban hurcolkodások, lakásváltoztatások voltak. Zrile számára mindig kritikus idő volt a hurcolkodási negyed. Nem tudta hol ki, hol be, ki hiva és ki ellene az éjszakai tóranulásnak.

De mit tesz az? Zsidó, zsidó marad, akár tagja a Saszchevrának, akár nem. „És ha valaki haragosan

taggal volt képviselve: Győr, Szombathely, Sopron, Gyömöre, Pápa, Boldogasszony, Tét, Celledömök. Budapestről Mayer Ignác és Spitzer Sándor voltak jelen. A Nagyoknak kijáró hét »hakofo« (körmenet) elvégzése után főt. Kohn Farkas csornai főrabbi, az orsz. százás bizottság tagja nyitotta meg a heszpedek sorozatát, majd az agg boldogasszonyi főrab-

bi, Löwy, az elhunyt apósa vette át a szót és szivettépően, el-el csukló hangon zokogott veje elvesztén, ki (2 felnőtt gyermekén kívül) 6 apróságot hagyott hátra, melyek legidősebbike 8 éves. Ezután Snyder Bernát főrabbi (Győr), Grünwald Jakab rabbi (Bánffyhyvad—Pápa), Steiner Ignác főrabbi (Gyömöre), Einhorn Ábrahám rabbi (Szombat-

hely) méltatták a megboldogult egyéniségének nagyságát. Végül az elhunyt legidősebb fia és dunaszerdahelyi fivére bucsuztatták.

Már esti 6 óra is elmúlt, mikor a gyászmenet elindult a temetőbe, hol a nagy halottat fáklyavilágítás mellett helyezték örök nyugalomra.

Deutsch József.

A világsajtó fórumán

— Mit csinált Rákosi Jenő és Nagy Emil Londonban? —

Wesilla mosás a legideálisabb

A diáktüntetések napjaiban az antiszemita magyar lapokban öles betűkkel volt olvasható, hogy »keresztényüldözés« folyik Budapesten. (T. i. néhány tényersapkás ifju titánt valóban elvertek.) Természetesen ez kapóra jött a német zsidófaló orgaumoknak. Ezek között első helyet foglal el a bajor Hitler párt lapja, amely párt tudvalevőleg régebben a magyar fajvédőkkel igen bensőséges viszonyt tartott fenn. Ez a lap a »Völkischer Beobachter« Münchenben jelenik meg és a diáktüntetésekről állandóan ilyen címek alatt emlékezett meg: »Zions-garden is Budapest«, »Makkabäer-jagd auf die Studen-

ten«. A cionista gárda és a makka-beusok elnevezése alatt értendők azok, akik nem akarták magukat elveretni a diákoktól. Mivel hogy legjobb védelem az offenziva, a Hittler-lap rémes dolgokat ír arról hogy az uccákon 50—60 zsidó rárohan egy védtelen »student«-re. A bajor fajvédő azonban még nagyobb szolgálatot akar tenni magyar elvtársainak. Felakarja világosítani őket, mit is csinált dr. Nagy Emil és Rákosi Jenő Londonban. Itt Magyarországon mindenki azt hiszi, hogy Rothermere lordnál voltak. A bajor nacionalista »leleplezi« most a magyar fajvédők örömeire ezt a két liberális politi-

kust. Szerinte a volt miniszter és Magyarország legnagyobb publicistája Londonban Weitzmann Chajimnál, a cionista szervezet elnökénél voltak: felajánlották neki, a cionista vezérnek a magyar királyi koronát (?) E választásnak célja — a lap szerint — az volna, hogy az internacionális zsidóság és a világtörzsde segítségével kieroszakolják a trianoni szerződés revízióját. — Ime ilyen méltó visszhangra talált a fajvédők exkluziv nacionalizmusa a német elvtársaknál, akik bizonyára örültek annak a hírek is, amely egynéhány német-zsidó lapban is megjelent a budapesti orthodox

fogadja az éjszakai háborgatást, vagy ha azért durva szavakkal megszidja, annál jobb, annál nagyobb Zrile miczvója és öröme“ — gondolta magában.

Jojne, a legbuzgóbb talmudista Rojschojdes Chesvankor kiköltözött a lakásából. Helyébe Iván adóbiztos költözött, egy nyers és elke-seredett antiszemita. Zrile minderről nem tudott.

„Jiszroél ám kedojsim“, kiáltotta Zrile énekelve, — a hajnali álmába merült adóbiztos ablakánál. A lakásban egyelőre nem mozdult senki.

Zrile ekkor hangosabban kezdett dudorászni: „Steit of, Jiszroél ám kedojsim . . .“ Semmi válasz. Kopog az ablakon, ez sem használ, — bent a legmélyebb csend honol. Zrile végre türelmét veszítve, torkaszakadtából bekiáltott: Jojne, már

te is lusta alvó lettél? A bészhamidrosban már rég tanulnak és te még alszol!

Zrile e hangos kifakadása már visszhangra talált . . . Először kutyaugatást, majd nehéz lépteket hallott maga felé közeledni . . . Szegény Zrile most már menekülni szeretett volna, de késő volt. Fenyegetések és szitkok közepette nyakon csipték. Ütlegek zuhatagától eszméletlenül, ájultan terült el a nedves hóban sorsára hagyva. Mikor kissé erősböz kapott, látja, hogy ruhája csuromviz, sár és piszok; a hidegtől és ütlegelesek okozta fájaldalmaktól nehezen feltápászkodva, bicegett lassan a tanház felé.

A bészhamidrosához érve, lerázta ruhájáról a havat és a kályha mellé húzódik a fényesen kivilágított tanteremben. Hosszu asztaloknál ül

tek a Zrile által ébresztettek, vidáman és boldogan tanultak. Kellemes érzés hatotta át a már-már félig megdermedt templomszolgát. Mikor Zrile azután teljesen magához tért, felemelte l-tenhez boldogságtól sugárzó szeméit és halkán, áhitatosan mondta: Ime, lásd „Ri-bojne sel Ojtem“ (világ ura): mily nemes a te néped és milyen nagy a különbség ezek és amazok között. Amazok megvertek, lábbal tiportak, mert álmukban egy percre megzavartam, de ezek itt jönnek, harsány hívásomnak engedelmeskednek, hogy irántad való kötelességüknek, ó Teremtő, eleget tegyennek. Mily vidámak és boldogok, hogy Téged szolgálhatnak . . . Látod, milyenek ők és milyenek vagyunk mi . . . !

Fordította: Iliovits Gábor (Budapest).

templom o t illetőleg. Az volt ugyanis olvasható a külföldi lapokban, hogy a péntek-esti imaközben a pesti orthodox templom ablakait bevették s más több ilyen rémség. Az igazság ebből csak az, hogy elővigyázatosságból az ort-

odox templom udvarába is be volt rendelve egynéhány rendőr. De ebből igazság az is, hogy nem jó, ha Magyarország a világsajtó érdeklődésének középpontjába kerül ily kétes értékű érdekesség nyomán, mint amilyen az egyetemi

tüntetés. Hungária-asszonnyal is úgy van, mint a földi asszonnyal — legjobb, ha nem beszélnek róla a világban, különösen nem fajvédő sovínisták.

A Tóra szózata!

— A magyar orth. zsidóság vezetői és rabbijainak felhívása a közönséghez —

Az 5688. évi Adar hó 7-én Nagykállón tartott gyűlésen, melyen Szabolcs, Szatmár, Hajdu stb. megyék rabbijai és egyéb notabilitásai tanácskozásra jöttek össze, hogy mikép erősítsék az »Országos Tomché Jesivósz Egyesület«-et, e célból a következő pontokat határozták és fogadták el:

1. Minden helységben meg kell alakítani az »Országos Tomché Jesivósz« helyi csoportját és minden zsidó fizessen az egyesületnek — viszonyához mérten — havi járulékot. A t. főrabbi urak felkértenek, hogy buzdítsák erre összes híveiket, valamint sziveskedjenek mindenhol gábe-t kinevezni, annak nevét és a tagok jegyzékét a fizetendő havidíjak megjelölésével az egyesület központjának Győrbe beküldeni. A tagok nyugtái a központból lesznek havonta a gábeknak beküldve, kik a nyugtát inkasszációját egyedül vagy beszédő által végzik és a pénzt az egyesület központjának beküldik. A Tiferesz Bachurim egyletek és általában mindenhol az ifjúság kötelessége a gábeknak mindenben segédkezni.

2. Minden templomban és imahelyiségben a Tóra felolvasó emelvényen (almemor) egy tábla kifüggesztendő: *דברה להבירה תומכי ישבות* (Adományok a Tomché Jesivósz Egyesület részére) felirással, hogy

ki I-tenhez hű, tartson velünk!

Reméljük, hogy összes zsidó testvéreink körénk fognak seregleni, elfogadják és betartják ezen három pontot, hogy ezáltal erősödjenek szent Tóránk, Jákov közönségének szent öröke. Ennek érdekében részesülni fognak a Tóra háromszoros áldásában.

A felhívást aláírták: Frankl Adolf, az orth. közp. iroda elnöke; Abaujszántó, Ács, Balassagyarmat, Balkány, Balmazújváros, Beled, Bi-

harnagybajom, Biharkeresztes, Budapest, Bonyhád, Budaujtlak, Búdszentmihály, Cigánd, Csenger, Csorna, Debrecen, Derecske, Diósgyőr, Dombrád, Edelény, Eger, Földes, Gyömöre, Gyöngyös, Győr Györszentmárton, Hajduböszörmény, Hajdudorog, Hajduhadház, Hajdúnánás, Hajduszoboszló, Hejőcsaba, Hodász, Jánosháza, Hógyész, Kaba, Kántorjánosi, Kapuvár, Kemece, Kiskőrös, Kisvár-

aki az egyesület részére egész életét — a szokásos »Tomché Jesivósz Sabosz«-on kívül is — adományozni akar, ezáltal emlékeztetve legyen. A helyi csoportok gábejai tartoznak erre buzdítani, az adományok beszédéséről és a pénz beküldéséről gondoskodni.

3. Minden örömszülő (ugy a vőlegény, mint a menyasszony szülei) mellékelje a lakodalmi meghívókhoz a Tomché Jesivósz Egyesület sürgőnyelváltási blanketáit, hogy ezáltal annak bevételeit gyarapítsa, annál is inkább, mint, hogy ezzel anélkül, hogy ez megterhelést jelentene, használ a szent ügynek. A helyi csoportok vezetőinek kell az örömszülők figyelmét erre felhívni és ezt náluk kieszközölni. Az ifjúság, melynek kötelessége mindenben a vezetőknek segítségkedeztetni, különösen ügyeljen e pont betartására.

A csoportvezetők kötelessége továbbá mindenhol és mindenkor odahatni, az egyesület bevételeit minden lehető módon szaporítani.

E három pontot elhatároztuk, hogy segítségére legyünk ezekkel azoknak, akik I-ten és szent Tórája dicsőségéért munkálkodnak, hogy segítsünk ezzel a nyomorgó jesivabócherok helyzetén. Szent Tóránk nevében szól hívó szavunk zsidó testvereinkhez: *מי לה' אל לנו*

Reméljük, hogy összes rabbijaink ezen impozáns megnyilatkozása mindenütt lelkes visszhangra fog találni. Minden helység, minden zsidó bekapcsolódik az »Országos Tomché Jesivósz Egyesület« szent munkájába. Mindenütt lehetővé tesszük a »T. J.« részére való templomi adományfelajánlást. Minden helységben megalkul a »T. J.« helyicsoportja. És mint minden zsidónak van *אין אדם שישאלוהו* perselye, minden zsidó legszentebb kötelességének fogja tartani, hogy tagja legyen az »O. T. J. E.«-nek és annak munkáját minden lehető módon támogassa.

„Gut Sabesz“ mint sértés; a szent Név kiejtése

Két epizód a megdicsőült hunfalvi gaon életéből

I.

Boldogult mesterem állandóan él emlékezetemben, hadd elevenítsem föl azt a jelenetet, amely annak idején (vagy negyedszázad előtt) rendkívül nagy feltűnést keltett az egész jesiván és hónapokig beszélünk róla.

Élt Hunfalván egy öreg ember, aki a szent szombatot nyilvánosan megszegette. Egyszer kiült háza kapuja elé kispipával a szájában akkor, amikor a bócherok a templomból jöttek ki. Amikor az arcátlan ember cselekedetét láttuk, elhült bennünk a vér, majd elhatároztuk, hogy megsufoljuk. Az egyik csintalan fiu hangosan „Gut Sabesz“ kívánsággal, gunyosan hajlongott előtte. A példa hatott. Eldefilrozott előtte, mint egy diszszázad, az egész bócher-csapat és mindenféle arcfintorral, furcsa grimaszokkal, a legkülönbözőbb hangnemekben dörögtek, nyávogták, búgták, sikoltották feléje a „Gut Sabesz“-t. Az öreg pose dühöngött, nem tehetett a bócher-csapatnak semmit, de bosszút forralt.

Javában folyt vasárnap a siür, amikor belép a szombati pipás. Odalép a nagy mester elé és meg lehetős arcátlan módon mondja:

— Rebbe, a bócherok szemtelenek voltak velem.

— Mit csináltak Önnek?

— Ugy köszöntöttek: „Gut Sabesz“.

— Hát ebben mi a sértés?

— Az, hogy ordítottak felém s kivétel nélkül mindannyian.

Amikor a Rebbe nem értette meg, hogy miről van szó, az öreg dühös lett és magánkívül kiabálta:

— Tudja meg, ezek nem is bócherok, hanem i-tentelen gyerkőcök.

A Rebbe, akinek közben egy bócher pár szóval említést tett az öreg szombati kalandjáról, oda volt, amikor tanítványait becsmérlni hallotta; nem tűrte soha, hogy valaki az ő „fiatit“ igaztalanul megbántsa. Ránézett tehát a szombatszögöre s erélyesen azt mondta: „Távozzék!“ Mikor az öreg nem mutatott erre hajlandóságot, megismételte felszólítását: „Távozzék egészségben, mert ha nem...“ Az utolsó szavakat elnyelte, de a közelállók hallhatták. Mivel az öreg még mindig ott maradt, a bócherok megfogták és pár pillanat alatt az uccára tették a dühében tobzódót.

Harmadnapra a lakása udvarán halva találták. Hogy így történt a dolog, arra hunfalvi kortársaim egész jól emlékezhetnek.

Herman Ignác (Vác).

II.

Nagy szeretettel köszöntöm a magyarországi „Bész Semüél“ csoport megalakulását a hunfalvi gaon, R. Semüél eszméinek propagálására és szellemében való működésére. Szükségesnek tartok az ügy érdekében egy tanulságos epizódot feleleveníteni. Alulírottak csak egyszer volt alkalmuk a szentéletű gaon társaságában lenni egy szombaton át, az ő asztalánál. Ebből az alkalomból megkérdeztem tőle a következőt: Több helyen, vallásos emberektől hallottam, hogy az imákban a szent I-tennevet úgy ejtik ki, mintha a „dalet“ betű alatt szegojl („e“ hang) volna, nem pedig mintha a

dalet fölött „chajlom“ („aj“ hang) lenne. Mondja meg, Rebbe, lehet-e a Nevet így kiejteni? — kérdeztem.

A Mester izgatottan felugrott: „Hogyan lehet azt megtenni, a „dalet“ alatt „e“-t olvasni, — chajló!“ Ez a felejtethetlen jelenet megrázó hatással volt rám. Most, hogy a „Zsidó Ujság“ tudósításából tudom a „Bész Semüél“ megalakulását, nagyon kérem a csoport lelkes tagjait, hogy a Mester e tanítását propagálják s ne engedjék meg, hogy körülben hibásan ejtsék ki a legszentebb Nevet. A Mester szelleme kötelezi erre a tanítványait.

Glück Ábrahám (Szerencs).

A „Magyar Hét“

minden háziasszonynak kötelességévé teszi, hogy a

világhírű

magyar gyártmányú

világos fej védjegyű

Dr. OETKER-féle

sütőport használja.

Kérje fűszerkereskedésében a most megjelent 148 receptet tartalmazó, színes képekkel illusztrált receptkönyvet.

— Ára 30 fillér. —

Tartósan onduláltassa haját, mert ez hónapokig eltart garancia mellett.

Dijitalan bemutatást és felvilágosítást ad:
Telefon: 890-40.

Kránitz Árpád hölgyfodrász

Budapest, IV., Párlsi ucca 5. szám. (Főpóstával szemben.)

Lélekemelő tóraünnepély a fővárosban

A pozsonyi főrabbi levele volt pesti tanítványaihoz

Valóságos lelki élményt jelentett minden résztvevő számára a budapesti orthodox hitközség disztermében szombat este »melave demalkó« keretében tartott szijümmünnepély. Valahogy tuhnótt a rendes sablónon. A hangulat telítve volt a »szimchó sel miczvo« felett érzett örömtől: az egybegyűltek mindegyike »kojvéa itim letajró« állandóan áldoz idejéből a Tóra-tanulásra.

A penzumot elvégzettek a budapesti orthodoxia fiatalabb és egykor a vezetést átvenni hivatott rétegéből kerülnek ki. Arról a siüralakulatról van szó, mely két évvel ezelőtt lépett életbe s amelyet a pesti orthodoxia körében a fiatalabb baalébatim siürjének» neveznek. Hetenként 2-3-szor gyűlnek össze, a résztvevők váltakozva adnak elő és most befejezték *Be csül* letesen végzett munka tudatában gyűltek össze szombat este.

Az első szijüm alkalmából a siüralakulat kezdeményezője és vezetője dr. Deutsch Adolf igazgató mondta a hadron alochot és befejezte a traktátust mélyenszántó, logikus, nagy figyelemmel hallgatott talmudi előadással. Az ezt követő melave-demalkón is ő nyitotta meg a beszédek sorát és visszapiantván a két évvel ezelőtt kreált siür-kurzus eddig elért eredményeire, elasztikus szónoki lendülettel kifejezte a reményét, a fokozott tanulási buzgalom irányában. A felszólalások következő sorára mind é fényesen és nagyhatással előadott beszéd jegyében indult.

A vendégként jelenlévő Schreiber

ber Dávid rabbi (Drohobitz) közismert ékesszólása ez alkalommal is magával ragadta a hallgatóságot és a siürnek naponkénti tanulássá való kiépítését sürgette. A beszédin mindkét jelenlévő tagja: Sussmann és Steif rabbik szellemes magidesszal gyönyörködtették a jelenlevőket. Nagy figyelem mellett köszöntötte a hitközség elnöke óbudai Freudiger Ábrahám a siür szorgalmas résztvevőiben a hitközség jövőjéért oszlopaikat és vállalásos jelleget biztosító vezetőit. Ünnepi hangulatot teremtett a gyülekezetben, a főt. Schreiber Akivó pozsonyi főrabbinak vejjéhez, óbudai Freudiger Fülöp-höz intézett levele, amelyben megköszöni meghívását az ünnepélyre s kimentí távolmaradását. A héber levél, melynek meleg tónusát, stílusának bibliai patináját nem tudjuk hiven visszatükröztetni, a hevenyészett fordításban így hangzik a szokásos üdvözlések után:

Szeretettel vettem kézhez a szijümmünnepélyre való meghívást abból az alkalomból, hogy befejezték nyilvános, közös tanulásban a *Béczo meszichio t.* Köszönöm Kahan-Frankl Samu tanítványom külön, telefonon történt meghívását. Örömmöm fokozódik, ha arra gondolok, hogy a siür résztvevőinek zöme kedves tanítványom s di-csőséges jesivánk növendéke. Főlősleges ezek után hangsúlyozni, mily szives-örömet vennék részt drága tanítványaim szellemi ünnepén, akik eleget tesznek a bölcseségünk ama tanításának: szép a Tan tanulmányozása társadalmi csiszoltsággal. Mert mi lehet összes törekvéseim célja, ha csak nem az: látni tanítványaimat, akik közös elmélyedéssel tanulják a szent Tant s — »résisz choch-mó jivász hasém«, akiknek Tóratudomány és vallásossága egymást kiegészíti. Legnagyobb sajnálatomra mégsem jelenhetnek meg, különféle okok miatt. De én azért veletek vagyok szellemileg, szent

örömlökben örül az én szívem is. S imád kozom értekek. I-ten kegyelme legyen rajtatok, szaporítsa I-ten számotokat, váljatok díszvé dicső főiskolánknak, példát adván összes ismerőseiteknek s vasuljék meg rajtatok a háromszoros kohanila áldás, amint ezt kívánja teljes szívből a ti tanítótok:

Akivó Szofjer.

A levél felolvasása után Klein Márkus, a Sasz-chevra elnöke kiindult Freudiger hitközségi elnöknek a »Zsidó Ujság« rojshasonói számában megjelent vezércikéből, amely apja műve (Mojse Jedabér) egy részlete nyomán fejtegette az igazi zsidó közélet belső tartalmát s megemlítette a folyó hetiszakasra való utalással, hogy két »Avrohom« szerzett különös érdemet a Tóra körül Budapesten: az egyik R. Avrohom Frankl, aki megalapította az orthodox Sasz-chevrat 35 év előtt és a másik R. Avrohom Freudiger, aki 7 év előtt új, nagy épületbe való költöztetésével új fejlődési korszakot nyitott meg a Sasz-chevra életében.

Mikor ez után következett siür-résztvevők: Kahan-Frankl Samu, Blau Lipót, óbudai Freudiger Fülöp, Friedmann Frigyes, Groszberg Jenő, Steinmetz Zsigmond befejezték charifesz-fejtegetéseiket, már éjfél utáni 1 óra volt, de a zárzó jogán felszólalt Welcz Izráel rabbi szellemi sziporkái felvillanyozták a hallgatóság figyelmét. Utána még dr. Deutsch Adolf köszönte meg a vendégek megjelenését, a tanulótagok buzgalmát s nem utolsó sorban Roth Henriknek a »melave demalkó« kitünő rendezését, amire a hallgatóság azzal az óhajjal indult hazafelé, hogy a legközelebbi szijüm is (a siür résztvevői már vasárnap este megkezdtek a traktátus tanulását) a Tóraszeretet oly impozáns megnyilatkozása legyen, mint az első, amely felejt-hetetlen emlék lesz az összes jelenlők számára.

Orthodox problémák Lengyelországban

— Az Aguda varsói konferenciája —

Mult hét második felében folyt le a lengyelországi Aguda harmadik konferenciája, melyen számos lengyel rabbi vett részt. Szóba kerültek a lengyel orthodoxia összes kérdései, amilyenek: az iskolaügy, a hitű sajtó kiépítése, az ifjusági mozgalom, a vallásos munkások szervezése. A konferencia folyamán az ifjuság és a munkásság többször kifejezte elégedetlenségét a vezetőség in-aktivitása fölött.

A referátumok között kiemelkedik Horovitz rabbi előadása a palesztinai kérdéstről. Azt mondotta: az orthodoxia mindenkor össze volt nőve Erecz Jiszroellal. Amikor Balfour kibocsátotta az ő deklarációját Palesztináról, akkor tulajdonképpen az orthodox zsidósághoz fordult. Az orthodoxia részt akar venni a palesztinai munkában. Amikor arról volt szó, hogy a palesztinai munkát intéző bizottságba (Jewish Agency) belépjen az Aguda teljes jogu félnek, a cionista szervezet képviselője, Nahum Sokolow azzal felelt: »mi setórach beerev sabosz, jojchal besabosz« (csak az ehét szombat, aki fáradozott pénteken). Az Aguda folytatja palesztinai munkáját és az egyidejű válságba került »Machne Jiszroel« kolónián ujra megindult az élet. Minzberg, a lodzi hitközség elnöke érdekes követelményt nyilvánított. Rendeletet kér a kormánytól, hogy az összes ateisták és szabadgondolkodásuk kizá-

rassanak a hitközségi ügyek intézéséből. Eckermann szerkesztő élénk színekben esetelette a lengyel kormány gazdasági politikáját, amely egy lengyel középosztályt akar felnevelni a zsidó középosztály tönkretétele után, ennek romjain. Ebbe

kapcsolódott Kalmanowicz rabbinak a vallási helyzetről szóló előadása. Sirva fakadt többször, amikor megemlítette, hogy egyre több kereskedő, iparos és munkás megszentelteleníti a szombatot. az u. n. »gazdasági kényszer« következtében.

Miután elhatározták, hogy a szervezet eddigi nevét (Slojmé emüné jiszroel) »Agudasz Jiszroel« elnevezéssel cserélik fel, az ifjuság és a munkásság szavazataival szemben újraszavazták a régi vezetőséget.

Az egri orthodox hitközség súlyos vesztesége

(Saját tudósítónktól)

Egy ritka szép drágakőnek a valódi értékét, csak az igazi szakértő tudja megállapítani. A szükséges kvalifikációval nem rendelkező, szinte vakmerő kísérletnek tartom, hogy nekrológot írjak Rabbi Jiczchok Kaff-ról *ה"ה*, hitközségünk nagynevű dájonjáról, aki mint cserjék közül a büszke cédrus emelkedett ki embertársai közül. A jámborsága olyan volt, mint a getóknak élt cadikoké. A külvilággal nem törődött. Egész életét a talmudban való buvárkodásnak és a vallás gyakorlásának szentelte. Előtte csak egy cél lebegett: tanulni! Noha 80 éves volt, féljelleket virrasztott át tanulással. Nagy tudását rengeteg hátrahagyott kézirat bizonyítja a legjobban, amelyek felbecsülhetetlen szellemi értéket képviselnek. Váratlan halála fölött érzett

mély fájdalomnak méltó kifejezést adott szereteti főrabbinak, könnyekig megható gyászbeszédében. Beszéltek még: Jungreis Izidor, mezőkövesdi, Pollák József verpeléti főrabbi, Schreiber Mózes hitközségünk dájonja és végül az elhunyt legifjabb fia, Reb Pinchosz Kaff vett tőle búcsút.

Tíz gyermeke, — négy fia — kik közül a legidősebb Jeruzsálemben él — és hat lánya, valamint számos unokája kivétel nélkül a megboldogult által kijelölt vallásos életet folytatnak.

A késő éjjeli órákig elhúzódó szertartás után, a közel öt évtizeddel ezelőtt elhunyt nagynevű Weisz József főrabbi z. c. l. sirja mellé helyezték örök nyugalomra.

Hoch Lajos.

— Beteg családapa, feleségével és 6 ártatlan apró gyermekével küzd az éh-halállal, éhesen, lerongyolva néz elibe a téli nyomoknak. Kéri az irgalmas hit-testvéreket pénz- és ruhabeli adományok küldésére. Címe: Weisz Mór, Eger, Dobó ucca 6.

Hófehére csak Wesilla mos

Csak Goldberger festőt kérünk! **GOLDBERGER SÁM.F. és FIAI RT**

összes gyártmányait, ugymint:

kékfestő, karton, rench, crepp, battist kanavász, angin, cloth, serge, fehéráru. **barchet,**

flanell, műselyemkelmét, fejkendőket és mindenfajta maradékot viszonteladók a legelőnyösebben vásárolhatnak

REINER KÁROLY textiláru bizományi raktárában
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 44. (Garay-tér sarok)

Telefon: J. 392-12.

SIRKÖVEK מצבות
a legolcsóbb árban kaphatók

Adler J. SIRKÓRAKTÁRÁBAN
BUDAPEST, KÁROLY KÖRUT 7. SZAM.
Szombat és ünnepnap zárva.

A régi rabbik életéből

I.

— Az erdélyi országos rabbi és a püspök —

R. Jechezkel Panéth a mult század elején erdélyi főrabbiaként működött Gyulafehérvár székhellyel. Mivelhogy a több megyében szétszórt zsidóság ügyeit kellett irányítani, sokszor volt uton. A szentéletű férfinak keresztény kocsisa bálványozással határos tisztelettel nézett fel urára s különösen arra ügyelt, hogy ne zavarja a főrabbit, ha az utazás közben elmélyed a szent tan buvárkodásában. Egyszer szűk helyen szembejött a szerény kocsiával egy pompás diszhintó. A kocsis felismerte, hogy Kovács Miklós országos püspöké, de urára való tekintet nélkül feltámadt benne a székes dac és elhatározta, hogy nem tér ki a püspöki hintó elől, térjen az ki. Természetesen a püspök kocsisa sem akart engedékeny lenni egy zsidó kocsiával szemben és parázs verekezésbe kezdtek. A rabbi felriadt gondolatiból s kiszállt a kocsiából, megnézni mi is a veszekedés oka. A kiszállás után látja, hogy a szembenlevő kocsiából épen akkor kiszáll a püspök, akit személyesen ismert. Érdekes jelenet következett: előbb meglepetés, majd mindketten elnevettek magukat a helyzet furcsaságán. A találkozást felhasználta a püspök a következő kérdés felvetésére: Hogy van az, hogy az első zsidó elnyomatás Egyiptomban és a második fogás Babilóniában oly rövid volt, míg a harmadik góiusz már 1800 éve tart s belátható időn belül nem is fog véget érni? A püspök e kérdés felvetésével zavarba akarta hozni a rabbit, mert a harmadik góiusz hosszú tartamát a keresztény egyház a maga igazságának bizonyítása gyanánt szokta felhozni. Rabbi Jechezkel gondolkodott egy kissé, majd engedélyt kért egy kis elbeszélés el-

mondására. A példázat így hangzott:

Régi időkben, amikor a hitelviszonyok nem voltak rendezettek, egy királynak szüksége volt pénzre, háboru céljaira. Szorultságában elment egy gazdag hívéhez, aki jó kamatra pénzt adott, de a korona elzalogosítása ellenében. A gazdag ur nem becsülte nagyon a koronát, hanem muzeumába helyezte a régiségek közé. A király a befejezett háboru után látogatást tett a hitelezőnél és amikor meglátta, milyen tiszteletlenül bántanak az ő koronájával, legott gyűlést hívott össze s tanácsosai segítségével összehozták a szükséges pénzt s magához váltotta a koronát.

Idők multán történt, hogy megint háborura került a dolog és a király kénytelen volt újból zálogba tenni koronáját. De időközben az országban kifejlődtek a hitelviszonyok, egy bankintézetnél zálogosította el a kincsét. Háboru után a király meglepetéssel látta, hogy a korona zálogba van téve Egyiptomhoz népeknél, akik tisztelik és becsülik, amiért nem sürgős a királyok királyának a korona kiváltása.

Látja Eminenciás Uram, fejezte be a rabbi. Ez a mi esetünk is. Régente a mi I-tenünk koronája pogány népek őrizetére volt bízva, ezért sietett az Úr az ő koronáját gyorsan kiváltani, most azonban a korona zálogba van téve Egyiptomhoz népeknél, akik tisztelik és becsülik, amiért nem sürgős a királyok királyának a korona kiváltása.

Az okos és tapintatos felelet rendkívül megtetszett a püspöknek, barátságosan beszélgettek még egy darabig és mivel a kocsisok között is létrejött a béke, az országos rabbi is elindulhatott utjára.

II.

— Tudás és házasság. —

R. Jiczchok Eizik Billitzer nagyidai rabbi széferjében (Beér Jicz-

chok) találjuk a következő érdekes jelenetet megírva nagybátyjáról R. Jiczchok Fränkelről, aki nagykarolyi főrabbi volt.

Történt a mult század elején, hogy R. Jajov-nak aki Abaujszántón mint rabbi működött, volt egy leánya, kit férjhez szeretett volna adni. Az akkori szokás szerint nagyjesivát tartó rabbihoz fordult, hogy a növendékek között választhasson. Így jutott Nagymartonba ahol akkor a Chaszam Szojfer vezetett jesivát. A Chaszam Szojfer a vót kereső főrabbinak azt mondta: két tanítványom van, az egyik R. Jiczchok Fränkel, a másik R. Meir Eisenstädter, én nem tudom megítélni, melyik a kiválóbb, mert — fűzte hozzá a nagy mester végtelen szerénységgel — ők többet tudnak már mint én. Legjobb lesz tehát, mondta, ha R. Jajov maga győződik meg arról, melyik a tudósabb. Erre leült a rabbi és egész éjjel beszélgetett velük tanulmányokról. Másnap reggel elment a Chaszam Szojferhez és kénytelen volt megállapítani, hogy nem tud választani, mert az egyik ép oly külön tudós, mint a másik. Erre a két ifju mestere a menyasszony-jelölthe óhajtott a választást bízni, jöjjön el ő maga s döntsön. Bizonyos idő elmúltával meg is jelent a szántói rabbi a leányával Nagymartonban. S a leány kijelentette, hogy mind a két ifju egyformán tetszik. Ezek után nem volt mit tenni, sorsot vetettek és a sors Jiczchok Fränkel nevét jelölte ki. Erre R. Jiczchok, mint völegényjelölt látogatott el Abaujszántóra és ott apósa megmutatta neki az ő „Chén Tojv” nevű, a Sulchan Oruch „Even Hoezer” részének (házassági szabályok) 17. paragrafusára írt művét (Tojv számbeli értéke 17). A völegény magával vitte tanulmányozásra a művet és amikor legközelebb meglátogatta a menyasszonyi házat, apósának megmutatta, hogy művéhez egy új

Wesilla mosás a legtakarókosabb

kommentárt írt, amelyet a házassági „osztályrész”-re való tekintettel „Zevéd tojv”-nak nevezett el („zeved” osztályrészt jelent, „tojv” jót és számbelileg 17-et). Após és vő műve együtt is jelent meg a XIX. század elején. De az a kijelentés, amelyet egykor a menyasszony tett, hogy egyformán tetszik neki R. Jiczchok Fränkel és R. Meir Eisenstädter

különös módon valósult meg. Ez a R. Meir később hirneves Maharam Asch név alatt ismert ungvári rabbi lett. Idők multán a nagykarolyi rabbi elhunyt, felesége özvegyen maradt és az ugyancsak özvegyé lett Maharam Asch nőül vette barátja és legnemesebb értelemben vett vetélytársa özvegyét.

A zsidóság szelleme

Írta: HALÁSZ FÜLÖP.

III.

De kelyhek, gombok és virágok is díszítették a szentély arany gyertyatartóját, mint írva van: »Kelyhei, gombjai és virágai belőle legyenek.«

Ha meg akarjuk valósítani a szentély gyertyatartójának tanítását, akkor mindenekelőtt »kehely«-re van szükségünk. Nyitott virágkehelyhez kell hasonlítani az emberi sziv és léleknek, hogy áldásthózan megtermékenyülve fogadják magukba az élet, a történelem és a Tóra magasztos tanításait. De miként a »káftajr« gömbölyded gombot jelent, mely könnyen tova gurul, akként nekünk is arra kell törekednünk, hogy mindazokat a boldogító igazságokat és tanításokat, melyeket sajátunkká tevünk, ne tartsuk meg szűkkeblűen saját magunk számára, hanem minél szélesebb rétegek körébe iparkodjunk eljuttatni azokat. S akkor »perá ch« fel fog pezsdülni, virágzásnak fog indulni Izrael szellemi és erkölcsi élete, I-tenet és embereket megörvendeztető gyümölcsöket fog termelni Izrael ősrégi szent fája.

Szemben a menórával az arany-nyal bevont asztal volt elhelyezve. Ezen az asztalon volt elhelyez-

ve a »lechem haponim«, a szinkenyer: »És tégy az asztalra szinkenyeret; szinem előtt mindig.«

A sulchon, az asztal a rajta levő szinkenyerrel a mi táplálékunkat jelképezi, hogy t. i. I-ten gondoskodik a mi táplálékunkról.

De nem csak a testnek van szüksége megfelelő táplálkozásra, hanem a léleknek is. A mi a sulchon az emberi testnek, az a menajró az emberi lélek és kedély számára. Csakis I-ten ígéje elégítheti ki teljességgel az emberi sziv és lélek szükségleteit. Az I-teni íge égi mannája nélkül sívárra válik az ember benső élete, kedélyvilága. A száraz tudás csak elménket gyarapítja új meg új ismeretekkel, de szegénynek hagyja meg az emberi kedélyvilágot. Csakis a Tóra nyújtja az egységes alapot és rugót életünk összes törekvései számára...

A »lechem haponim«, az I-ten színe előtt levő kenyerek két csoportban valának elhelyezve, hat-hat egy csoportban.

Chámisó chümsé tajró. A Tórának öt könyve és az ezeket kiegészítő szóbeli hagyomány, — ez ime Izrael lelki Tápláléka, szelleme mannája. Ezt jelképezi az első csoport hat szinkenyerere.

Kiváló minőségű

Hutter

שר שזרvas szappan

kapható minden fűszer- és festékeskedésben. — Gyártja a budapesti orth hitközség rabbinátusának felügyelete mellett: **Hutter József szappangyár és Olajipar r. t.** Budapest, VII., Erzsébet-körút 6. — Telefon: J. 461—92, 93, 94, 408—92.

De az a később szintén írásba foglalt Hagomány újra hat részre oszlik: »Sisó, szidrémisnóg a Misna hat részére. Ime, erre emlékeztet a második csoport hat szinkenyerere.

Oh, vajha mi is ujult buzgalommal nyujtanók ezt a mennyei tápszeret a mi zsidó lelünknek...

Ceres-ételzsir

a szokott kiváló minőségben minden fűszer, csemege- és élelmiszer-üzletben kapható.

Hutter József szappangyár
Olajipar részvénytársaság
Budapest, Erzsébet-körút 6.

Telefon: J. 461—92, 93, 94. J. 408—92

400 העקמת נייער וויין, 11 מאליאנא, כשר למחרון מן המחרון, איזט צום ביליאנסטען מאגעספריין פער זאקארט צו פערקויפען, אויך קליינערע קוואנטיטאטען געבע דאסאן אב.

Neumark Jakob, Kiskunhalas.

Felhívom a n. é. közöng szíves figyelmét az **egyedül szombattartó kosár és fonott-butoráru üzletemre,**

melyet Hold-u. 15. sz. alól **Andrássy-ut 50.** sz. alá (Oktogon) helyeztem át. — Raktáron tartok az olcsóságáról közismert kosár-, kefe-árakat, kertibutorokat és speciális faúrut. Javítások szakszerűen vállaltatnak. Szíves pártfogást kér Schwarz Adolf megbízásából **Lock Jenő, Andrássy-ut 50.** Telefon: Aut. 128—34.

Hajszaalak kiirtása

hölgyeknek arcról, karról, ráncok, szeplők, pattanások, összes szépséghibák szakszerű kezelése. Szemölcsirtás „Miracle” hajeltávolítószert szétküldése utasítással, 25 éve legfőbbkétebb.

Pollák Sarolta kozmetikai intézete, Budapest, VI., Andrássy-ut 38. I. em.

HIREK

NAPTÁR

Sabosz Chajé-Szóró, Chesvan 27.

— Rojschojdes bencsolás —

Sabosz kezdete (Bpest): 4 óra 10 p

„ kimenetele „ 4 „ 55 „

Kedd, szerda Rojschojdes Kiszlev

— **Olvasóinkhoz!** Felkérjük mindazon igen t. olvasóinkat, akiknek előfizetése f. hó 1-én vagy még előbb lejárt, hogy azt postafordultával megújítani sziveskedjenek. Az átutalás legegyszerűbb módja beföldön postatakarékpénztári csekk útján (50,791 sz.): külföldön pedig (évi 22 P) postautalványon esz-közölhető. — Romániában az előfizetési összeg (évi 600 lei) az Anglo-bankhoz Nagyváradra küldendő „Groszberg Jenő, Oradea“ folyószámla javára.

Régóta hátralékban levő t. előfizetőinknek postal megbízásokat küldtünk és kérjük azoknak szíves beváltását.

— A váci gaon ^{רבי} állapota ^{הוא} annyira javult, hogy a nap egyes részeiben már elhagyhatja az ágyát. Családja és hitközsége odaadón ápolják a nemes beteget, kinek működésére a zsidóságnak oly nagy szüksége van. Orvosai szerint — I-ten segedel-mével — teljes felépülése remélhető. Igen érdekes epizódot közöl velünk Poll Ernő (Győr), aki a főrabbit, mint egykori mesterét, a napokban meglátogatta: „A mult héten a Rebbe a Rebbecenek valamire kedélyesen azt mondta: „Ich bin der Balbos“ (én vagyok a gazda), mire hitvese gyöngéden replikázott: Ja mein Kind, bis 100 Jahre. A mester erre ingerülten monda „Ich will 120 Jahre leben“. És amikor a Rebbecen azt válaszolta „Ich lass' schon 20 nach“, a Rebbe az asszonyi nyelveket dorgálta, hogy mily könnyelműen beszélnek... Eme, szűk családi körben lefolyt beszélgetés fényesen jellemzi a nagy Cadikot, aki gyötrelmes betegségében is élni akar a Tórának, a misna bölcsének szellemében, mely szerint: „jobb egy óra e földön a Tóra és I-ten szolgálatában az egész túlvilági élet boldogságánál“.

— A szombat Telavivban. Em-lékezetes a szombat körüli viszálykodás, mely a palesztinai tengerparti tündérvárosban, ahol eddig a szombat hivatalos munkaszüneti nap volt — keletkezett egy konkrét esetből kifolyólag. A városi tanács most végre úgy határozott, hogy a zsidókra nézve kötelező a szombat megtartása, ill. üzleteik zárvaratása, míg a nemzsidókra nézve nem kötelező — A vallási szempontból kedvező rendeletet Telaviv zsidósága vegyes érzelmekkel fogadta, gazdasági hátránya miatt, mivel ezentul a nem-zsidók szombaton uralni fogják a piacot.

— Rabbi Jehojsüa Justmann lodzi rabbi ^{הרב} 82 éves korában meghalt. Mint talmudtudós és vallási vezető nagy tekintélynek örvendett.

— Az orosz gólusz. Moszkvai jelentés szerint a lett határon fekvő Nevel nagy jesiváját és chéderjeit hatóságilag bezárták; az intézetek vezetőit pedig letartóztatták. Állítólag kiderítették volna, hogy a jesivát külföldi nagytőkések pénzelték. — Három másik községben is bezárták a chéder-iskolákat, a zsinagógákat pedig kommunistaklubokká átalakították ^{הם}.

— Zsidó nagyasszony elhunyt. Grosz Izrael tokaji gyáros neje rövid szenvedés után 71 éves korában elhunyt. Vallásosság, jóság, zsidó női erények gyönyörű harmóniája jellemezte nemes egyéniségét. Zsidó arisztokrata családból származott. Leánya volt az egykor híres szeredi főrabbinak, R. Wolf Fuchsnak és így huga R. Wolf fiának, a megboldogult R. Mojse Hirsch Fuchsnak z. c. l., a volt nagyváradai orthodox főrabbinak, akinek a fia, a jelenlegi nagyváradai főrabbi a megboldogultnak veje is. A nagyasszonyt vejen kívül Jungreis Nándor tokaji főrabbi, Moskovits Salamon tokaji rabbi és Fränkel Dávid, az elhunyt veje; tokaji szőlőbirtokos bucsuztatták. ^{הנערה}

— Tetétleni Ármin. A lapok most hozták halálhírét. Igen híres ügyvéd volt, sokat keresett s így természetesen a pesti izr. hitközség megadóztatta. Mivelhogy pontosan megfizette az adót, mindig felszólalták az árát. Egyszer megjelent a

fellebbezési bizottság előtt és azt mondta: „Uraim, én szívesen fizetek hitközségi adót, de az már sok, amit kérnek. Erre a bizottság tagjai szigorúan kijelentették, hogy nem lehet engedni a kivetett összegből. Erre az ügyvéd komolyan kijelenti: „Uraim, én csak Ármin vagyok, de soha életemben zsidó nem voltam, ősrégi keresztény családból származom“. E szavakra természetesen az egész bizottság elnevette magát és Tetétleni Ármin fizetett, amennyit akart. — Ez az epizód jellemző a zsidók és nemzsidók előtt egyaránt kedves keresztény ügyvédre, aki mindig csak emberszeretetet gyakorolt.

— Nem oltványgyanusak-e a mi eszrogaink? (Levél a szerkesztőhöz) B. lapjában megjelent „Eszrogügy szükesz után“ közlemény nyelv kapcsolatban, szeretném egy körülményre felhívni figyelmét. Ne tessenek mondani, hogy ez is „Eszroigim nach Szükesz“. Először azért nem, mert minden szükesz után egyszersmind szükesz előtt van. De azért sem, mert a kérdés igen fontos vallástörvényi szempontból, mert nem kevesebbről van szó, mint arról: megfelel-e az általunk használt eszrogok a vallási követelményeknek?

Kiindulok a Mogén Avrohom (648. §. 23. p.) megállapításából, hogy 3 ismertetőjel van, amely a kóser eszrogot megkülönbözteti az idegen oltványgyanus (mürkov) eszrogtól. Az „Ojlasz Sabosz“ ehhez hozzáfűzi a következő negyedik megkülönböztető jelet: „a rendes eszrog magjai függőlegesen fekszenek, a beoltott eszrog magjai azonban vízszintes irányban terülnek el“. Most azután elmondom az én esetemet: Mult évben vásárolt eszrogom tiszta volt, csak barázdák (chariczin) nem voltak rajta s amikor felvágtam, vízszintes volt a magok, a szélesség irányában, akár a mürkovnál, Ebben az évben azután csakis barázdás eszrogot kerestem. Szükesz után megint felvágtam és a magok helyzete megint ugyan-

az volt, mint tavaly. Hogy milyen kellemetlenül hatott rám ez a felfedezés, azt fölösleges kiemelnem. Nem negyítés ezek után, ha vallásilag igen fontos dolognak tartanám, ha a Zsidó Ujság felhívna rabbi-teknitelyeink figyelmét erre a dologra. Meg kellene állapítani: vajjon elég-e a Mogén-Avrohom által felsorolt 3 ismertetőjel még ha az „Ojlasz Sabosz“ mag fekvési ismertetőjele nem is válik be? Avagy gondoskodni kellene oltványgyanútól mentes eszrogok behozataláról és akkor az erecz jiszroéli eszrog-termelésre a mainál sokkal nagyobb gond volna fordítandó.

Tisztelettel

Weisz Jenő, Hajdusámson.

— Zsidó szerkesztő halála. Newyorki jelentések szerint ott elhunyt Leon Kamaiky, aki évtizeden át szerkesztette és kiadta a „Jiddisches Togblatt“ c. jidis napilapot, amely az orthodoxia álláspontját képviselte. A lap megszűnt és beleolvadt az angol nyelvű „Jewish Morning Journal“-ba. Kamaiky a háboru után 14 millió dollárt jutott európai jesivák, talmudtörák, szegény emberek felszervezésére, az általa megalapított „Relif“ segélyező bizottság útján. A newyorki R. Jiczchok Elchonon-ról elnevezett jesiva agilis támogatóját veszíti benne.

— **Kellemes meglepetés** érte Budapestnek orth. kóser árua reflektáló közönségét. A Stern és Tsa szalámi- és füstöltáru gyár ugyanis megnyitotta főüzletét a Király-u. 54. sz. alatt. Az üzlet gyönyörű, elegáns berendezésével egyedül álló a téren és áruinak minősége kitűnő. E kiváló cég főnökei minden igyekezetükkel azon lesznek, hogy a n. é. vásárló közönség elismerését kiérdemeljék.

— **Külföldi.** A salgótarjáni jesiva okt. 21-én megtartott tisztújító közgyűlésén megválasztottak: Berger Izsák és Klein Lipót gábek, Schwarz Ernő és Hartmann Dezső szfürim-gábek, Zuckerman Izidor titkár, Fingerhut Izrael ellenőr, Löwinger Béla pénztárnok, Landesmann Zsigmond és Landau Vilmos választmányi tagok. — Winkler Pinkász sárvári főkántor az elmúlt szombatot Ujpeszen töltötte, hol a hitközség felkérésére előjmadkozott — a hívők általános tetszését kiérdemelve.

Okvetlen
nézze
meg
MA

Budapest legújabb
látványosságát,

a
STERN
ÉS
TÁRSA
ארטה' נשר

szalámi és füstöltáru
gyár

Király-utca 54.

szám alatt fényes berendezéssel megnyit

főüzletét,

ahol a nb. vásárlóközönségnek a legkitűnőbb minőségű áru áll rendelkezésre.

Ünnepi alkalmakra a helyszínen díszítünk.

Rendelések telefonon is eszközölhető.

Gyártmányaink ugy árban, mint minőségben versenyen kívül állanak.

Vidéki vevőink rendelését 5 kg.-nál franco-franco szállítjuk.

Stern és Társa
Budapest.

Gyár: VII., Nefelejts-u. 12.

Főüzlet: VI., Király-u. 54.

Telefon: J. 458—30.

— Egy párisi temetésen. Mult héten temették Párisban Theodora Reinach hírneves francia-zsidó tudóst, aki megírta a francia zsidók történetét. Vallásilag a legszélsőbb neológ állásponton volt, de a zsidóság külső ügyeivel szeretettel foglalkozott. A zsidóság kérdéseinek megoldását nem zsidó problémának, hanem az emberiség megoldandó fe'adatának tekintette. Mindkét fivérével, akik nagy tudósok voltak, a mult század 90-es éveiben nagy odaadással küzdött a célzatosan és zsidógyűlöletből hazaárulással vádolt és az Ördögözigetre internált Alfréd Dreyfus kiszabadításáért. Dreyfus kapitány kiszabadult nemsokára. És most a francia szellemi előkelőségek, társadalmi kiválóságok sorában, akik nagy megindultsággal hallgatták Germain Levy rabbi bucsuztatóját, ott volt Dreyfus is, mint ezredes.

— A balkányi főrabbi által, egy ottani szerencsétlenül járt hittestvér özvegye részére, lapunk 43. számában közzétett segély-felhívásra a következő összegeket vettük: Blitz Gyula, Tiszapalkonya 3, Lóvi Ernő, Tiszapalkonya és Berger Bernát, Nagyoroszi 2—2 pengő. — Az adományokat rendeltetési helyére juttattuk.

— Házavatás. A pásztói Chevera Kadisa és a Maszkilei Dol-egylet érdemes gondnokának, Deák Ernő divatkereskedőnek új házát mult hó 27-én avatta fel Deutsch Jenő főrabbi, aki szebbnél-szebb bibliikus idézetekben és költői hasonlatokban gazdag, nagyhatású beszédben méltatta a zsidó ház jelentőségét és feladatait, nem feledkezve meg a házigazdának a hitközségi élet és a jótékonyág terén szerzett nagy érdemeiről.

Bar-Kochba

a zsidó ifjuság könyve
Zsidó ifjusági regények, elbeszélések darabok

ÁRA 3 PENGŐ.

Megrendelhető a REMÉNY kiadó-hivatalában,

Budapest, IV., Magyar ucca 3. szám.

— Haláleset. Weinstock Mórné, szül. Stern Teréz, Pakson 54 éves korában, hosszabb szenvedés után visszaadta jámbor lelkét Teremtőjének. Tizenhárom vallásosan nevelt gyermeke gyászolja. — הנני

דענקען ווא אן דען ווינטער אונד דעקען ווא איהרען קאהלעך קאקס אונד האלץ בעדארף בייא דער בעסט-דענאמערטען שבת ווייט האלבעדען ערומ

Steinmetz Manó, Budapest, VII. Klauzál-u. 20. Telefon: J. 464-81.

Sirközlítés. Vasárnap avatták fel Gyulafehérváron a tavaly elhunyt Náthán Salamon orth hitközségi elnök nevének sirkövé. Az ünnepélyes kezeleti áktust a megboldogult násza a most megválasztott Künstlicher sátoraljai helyi főrabbi költőies beszéde vezette be, ezután a megboldogult veje Moskovitz Bernát a lokaji rabbi fia tartalmas emlékbeszédben esetlele a nemes matróna mély, vallásos életét.

Családi hírek

Richter Bertuska, Sárvár, Izráel Ármin, Dédes, jegyesek. (Minden külön értesítés helyett)

Moskovits Gizike, Mád és Fried József, a megb. sajszentpéteri gaon fia, jegyesek.

Rosenberg Relly, a hajduhadházi főrabbi leánya és Lebovits Jenő, a h.-mádi jesiva jeles tanítványa (Paks), jegyesek.

Mandel Albert Kecskemét, okt. 28-án tartotta esküvőjét Fränkel Ella urléánnyal, S.-A. Újhelyen.

Rebenwurz Edith, Budapest és Feigelstock Gusztáv, Deutschkreutz, vasárnap, f. hó 11-én. déli fel 2 órakor kötnek házasságot a Kazinczy u. orth. templomban.

Szerkesztői üzenetek

Streng orth.: A Maharam Sick ismert döntvénye szerint tilos a statusquó vagy neológ sojchet vágásának használata. Továbbá nem vesznek fel orth. hitközségben sojchetot, ki statusquó vagy neológ hitközségben működött. — R. A., Soltvadkert: Érdeklődünk a helybeni orth. rabbinátusnál, ahol kijelentették, hogy szardiniánál jelenleg egyáltalán nem forog fenn chasas tehát minden aggodalom nélkül élvezhető. Ruszlira vonatkozólag kérdést intéztünk az Ocean konzervgyárhoz, ahonnan azt a felvilágosítást nyertük, hogy szeszből készült ecettel lesz gyártva. — F. B., Temesvár: A 300 lejt megkaptuk, amely összeggel b. előfizetése 1929. április 1-ig rendez-

ve van. — Böcher anyja: Csak névaláírással közölhető. — Debreceni előfizető: 1) „Jew'sh Morning Journal“, New-York. 2) Attól függ, milyen hirdetésről van szó. — Győri előfizető: Örömmel vesszük a hírt, hogy a győri „Tiferesz Bachurim“ szellemi élete új lendületnek indult a bánffyuhnyadi főrabbi jesiváján tanult ifjak buzgalma folytán — de névtelenül nem fogadunk el értesítéseket. — H. H.: Van te hetsége, de gyakorolni kellene még magát. A templomi botrány nem csupán kihágás. — G. I. A J a h r z e i t r a vonatkozólag az a szokás,

hogy az első évben is az elhalálzási és nem a temetési nap évfordulóján tartják meg tekintet nélkül arra, hogy a temetés néhány napi halasztást szenvedett. — Köszeg: Tévedés volt. Bocsánat. — K. O.: Lapunk más helyén tudósítunk a váci főrabbi állapotáról. Habár lényegesen javult, még mindig nagyon gyenge. Éjjelei nyugtalanok, többiben felébred, erős köhögés fogja el és légzési zavarai vannak. Az orvosok közlése szerint lassan-lassan mutatkozik a javulás. — Sch. K.: Levelét továbbítottuk. — „Tóra“: Későn érkezett.

Anglia és a zsidók

— Wedgwood volt angol miniszter cikkéből —

— Az angol-szász sokkal inkább, mint más nép, szimpatizál a zsidókkal és véget akar vetni a kétezre esztendő meg nem értésnek. Az angolok a kölcsönös respektus alapján akarják a zsidók helyzetét rendezni, hiszen voltaképpen valamelyes lelki rokonságban vannak a zsidókkal. Mi mindaketten, angolok és zsidók, pénzkölcsönzők, tehát népszerűtlene vagyunk. Hasonlóképp mi is tévelygők vagyunk az idegen népek között. Mi angolok is kereskedők vagyunk és ha egy kicsit jobban szemügyre vesszük azokat, akikkel üzletet kötünk, szóról-szóra úgy járunk el, mint a zsidók. Mi is, miképpen a zsidók, az egész világgal való mindentéle viszonyunkban mindenre megtaláljuk a megfelelő igazolást az ótestamentumban, vagyis a Tórában. Mi is, miképpen a zsidók, nyugodtan mosolyoghatunk magunkban, annyira meg vagyunk győződve, hogy valójában „kiválasztott nép“ vagyunk. És mert ilyen közös sajátosságaink vannak, kétségkívül jobban értjük meg a zsidókat, mint azok, akik kora gyermekkoruk óta nem élnek olyan bensős családi életet a bibliával, mint mi. Mások lelkében a zsidó név bizonyos komisz érzéseket kelt, a mi számunkra ez a szó Salamont és Mózeszt juttatja eszünkbe és ezer más gyönyörű legendát, amelyeket még a dajkánktól halottunk. Annyira gyakran használtuk

az ótestamentum neveit saját gyermekünk számára, hogy ma már úgy tűnik nekünk, mintha őseink, vagy legalább is puritán elődeink nevei volnának ezek. Amikor az én őseim Wigan Lane és Naseby mellett megdöntötték az arisztokraták uralmát, olyan nevekkel voltak felfegyverezve, mint Áron és Avnér és a próféták nyelvén Izráel I-tenét hívták segítségül, amikor rohamra sorakoztak fel.

— A hollandusoknak, a svájciaknak, a görögöknek, az ireknek, valamint mindama kis népeknek, akik harccal és szenvedésekkel szerezték meg a szabadságukat, nincs már szükségük szimpátiára. Ők beteljesítették már hazájuk megváltását. De nem így áll a helyzet a zsidókkal, akik sokkal-sokkal többet és sokkal-sokkal hosszabb ideig szenvedtek, mint akarmelyik más nép. Ismerjük e szenvedéseknek minden részletét, mert az angol irodalom versben és prózában nem egyszer bélyegezte meg ezeket az üldözéseket. Századok óta egyformán történt mindez. Minden keresztes hadjárat zsidó megszárlással kezdődött. A cári Oroszországban szabadjára engedték a fekete „szotynyákat“, hogy a vallás nevében borzalmas pogromot kövessenek el. Jött a vörös Oroszország és a zsidók a legfeketébb nyomorba kerültek, hogy Deninkin és Wrangel fehér csapatai, mint bolsheviket megszárlják őket.

Petljura zöld terrorja pedig koronát tett a fegyvertelen ezrek lemészárlására. Azok a nemzetek, amelyek elvesztették a háborút, úgy találják, hogy ebben a zsidók vétkesek, amelyek pedig megnyerték, hasznukat azzal a kilátással igyekeztek elrejtetni, hogy a „haszon a zsidóké“. Az antiszemita meggyilkolták Németországban Rathenaut és Kurt

Eisnert, Magyarországon pedig 1919-ben, tisztán sportból kinezák a zsidókat.

— Ezek az események annyira frissek, hogy élénken emlékezetünkbe vannak vésvé és talán nem annyira szimpátiát keltenek bennünk a zsidók iránt, mint gyűlölet és megvetést az antiszemitákkal szemben.

Szlovenszkóból

(Saját tudósítónktól)

Az elmúlt napokban Szereden böcher-internátus nyit meg Eckstein Mózes, a szeredi főrabbi ugyanis belátta, hogy a böcheroknak nemcsak előadás, hanem nevelés is kell. Sőt ez a fontosabb, mert a tanulás is csak eszköz, míg a cél: mint hitű zsidó és tisztességes ember élni. A szeredi főrabbi addig agitált és fáradozott, míg összegyűlt annyi pénz, amelyért egy nagy házat lehetett vásárolni és azt berendezték internátusnak a jesiva növendékei számára. Így most azok állandó felügyelet alatt és megfelelő környezetben vannak, mely körülmények előnyösen befolyásolják a böcherok tanulását és erkölcsi fejlődését.

Wesilla mosás a legideálisabb

Az újabb szlovák kereskedelmi és ipari törvény szerint minden foglalkozás, így a kereskedés, étterem, vendéglő ugymint több, eddig szabad kereseti ág, képesítéshez van kötve. Ami azt jelenti, hogy csak az kap a hatóságtól engedélyt, hogy foglalkozás foglalkozás, aki igazolja, hogy ezen foglalkozást szakszerűen tanulta és mint segéd, egy bizonyos ideig gyakorolta. Ez a törvényes rendelkezés a jesiva növendékeit és annak vezetőit nagy és nehéz kérdés elé állította. A régi jó világban úgy volt, hogy az ifju 24 éves koráig tanult, azután megnősült, vagyis inkább benősült. És ezzel meg volt oldva az existencia kérdése is. Amivel az após foglalkozott, azt a pályát választotta a vő is. Most azonban ez nem igen megy Félő volt, hogy ez az új törvény sokakat vissza fog tartani attól, hogy a jesivákra menjenek. Ezzel pedig a zsidóság létalapja jutna veszélybe. Tehát módot kell keresni, hogy lehetne a jesiva mellett az existencia kérdését megoldani. Ezenfelül mindentől vannak iparos- és kereskedő segédek, kik a világi élet kísértésé-

seinek, a vallástalan környezet és társaság befolyása alatt eltávolodnak az igazi hitű zsidó élettől. Hogy leheire ezeket az elhagyott ősi hithez visszavezetni, aminek előfeltétele a rendszeres Tóranulás volna. Ép most egy éve, hogy a „Zs. U.“ hasábjain kifejtettem, hogy az említett cél érdekében mennyire üdvös

volna a jesivákat ipariskolával, vagy a tanoncképzőket talud-tórával összekötni. Nagyszombatban van a Reich testvéreknek a várostól 3-4 kilométerre egy nagy kastélyuk, számos helyiséggel. Most ezt felajánlották arra a célra, hogy a kastélyban a jesivanövendékek számára egy kereskedelmi és ipariskolát létesítsenek. A terv még nincs egészen kidolgozva, de valószínűleg ez hamarosan meg fog történni, mert az illetékes körök és tényleg lelkesedéssel fogadják ezt a nagyszerű ajánlatot, melynek megvalósítása nagyban fog hozzájárulni a zsidó ifjak vallási hiűségének megszilárdításához.

(S. B.)

Tudósítónk ez utóbbi jelentését bizonyos rezerváltsággal adjuk közre. Kérdés ugyanis, hogy az illetékes főrabbi ur, de egyáltalán a szlovenszkói rabbikar helyesli-e a tervet? — Szerk.

A szentély fala körül

Az angolországi zsinagógai szövetség határozati javaslatában fájaldalmának ad kifejezést a szentély fala mellett lefolyt engesztelőnap-áhitatzavarás miatt és követeli az angol kormánytól, hogy védje meg a zsidó ajátatoskodók jogait. November 2-án lett 11 éve annak, hogy az akkori angol külügyminiszter, Lord Balfour kiadta a deklarációját, amelyben az akkori, még Törökországhoz tartozó Palesztinában felállítandó »jewish national home«-hoz (zsidó nemzeti otthonhoz) megígéri az angol kormány segítségét. Ezért az arab nacionalisták e napot gyásznapnak tartják. E napra hívták most össze Jeruzsálemben az egyetemes moszlim kongresszust, amely tiltakozni akar az ellen, hogy a zsidók jogot formáljanak a Nyugati Falhoz. Az izgalom emiatt igen nagy és az amerikai zsidók Jeruzsálemben az amerikai konzulhoz folyamodtak,

az esetleges rendzavarások esetére. A konzul kijelentette, hogy minden óvintézkedést meg fog tenni.

A »Kojzél Maarovi« ügyével a Népszövetség illetékes osztálya foglalkozni fog a napokban. Mint Genfből jelentik, valószínű, hogy a Népszövetség udvarias formában tudtára fogja adni Angliának, hogy a jeruzsálemi kerületi rendőrfőnök, aki oly brutálisan megsértette legényeivel az engesztelőnap-ajátatoskodókat, nem alkalmas ember állásának további betöltésére.

Amint ez most már állandóan szokott lenni, jelentkezik a pa'esztinai pár főből álló kommunista párt. Kiáltványt intéznek a lakossághoz, felszólítják az arab uralom ledöntésére és a zsidók követeléseit a Nyugati Fal birtoklása tekintetében — rablásnak minősítik.

Egyedüli szombattartó **DOBOZGYÁR** Egyedüli szombattartó **Rottenberg A.** Budapest, Amazon-u. 6-8. Telefon: József 380-83.

Rabbi Akivó

Történelmi elbeszélés a jeruzsálemi szentély elpusztulása idejéből.
Irtá: Dr. Lehmann. Fordította: Dohány R.

32. (Folytatás)

Midőn felnőtt s a gyermekből a tudós Rabon Simeon ben Gamliél lett s ha vissza emlékezett erre a tísóbeóvi élményére, akkor mindig könnyzáró közepette beszélt a szomorú gyásznapról s magára vonatkoztatva a bibliai verset: **szemim magamért többet sírnak, mint az összes társaimért** (Échó 3. fej. 5.) — Ő is inkább meghalt volna. A rettenetes nyomort látni és túlélni, rosszabb volt, mint a halál.

Hadrián, a győztes római császár dühének egész nagyságát érezte a maradék zsidókkal. Tinius Rufus lett vérbírójának kinevezve. Jeruzsálemben a félig felépült templomot ismét szétválták és a bálvány Jupiter-templomot ismét felállították. A város déli kapujára, hogy a zsidókat bosszantassák, egy disznó fejet tűztek ki; a zsidó törvények megtartása, a szombat ünneplése, a tórával való foglalkozás stb. mindez halálbüntetés terhe alatt tiltva volt.

Naponként lehetett látni, amint férfiakat és nőket a római spionok a bíróság elé hurcoltak és vallásuk megtartása miatt a legborzasztóbb kínok között kivégeztek.

Rabbi Akivó látta népének nyomorát, Ludba ment, ahová a Synhedrium maradványait gyűlésre egybehívta. De kevesen maradtak! Rabbi Akivó legtöbb társai vagy meghaltak mártírhallal, vagy nem lehetett menhelyüket kikutatni.

A megjelentek közül Rabbi Tarfon és Rabbi Jojszé lesz felemlítve. Az összejött bölcsék egy padlászobában tartották titkos tanácskozásait.

— Barátaim! — így szólt Rabbi Akiva társaihoz, — a nyomor ütött tanyát Izráelben és ahogy egykor a görög király Antiochus Epiphanes halállal büntette az i-teni parancsok teljesítőit, úgy tesz most velünk a római császár. Rajtunk

áll, hogy népünk fiait és leányait felvilágosítsuk, mely esetben kötelesek életüket feláldozni és mely esetben szabad a tórárt megszegni, hogy életüket megmenthessék!

— Te tudod Akivó — mondá R. Tarfon, ha bálványimádásra kényszerítik a zsidót; köteles életét feláldozni. Ami pedig a többi i-teni parancsolatokat illeti, úgy meg van engedve, ha életünkét veszély fenyegeti, azokat megszegni.

De, ha bármely i-teni parancs nyilvános megszegésére köteleznének, tartozunk életünket feláldozni, mintsem a tórárt nyilvánosan megszegni — mondá Rabbi Jojszé.

— Ugy van — szólt Rabbi Akivó, ahogy Jojsze barátom magyarázta és ez értelemben kell Iudea maradványait kioktatni; valamint arra is, hogy a szent Tan tanulását és oktatását semmiféle körülmények között sem szabad elhanyagolni. Mert ha csak egy nemzedék elhanyagolná a szent tanulmányt, akkor a tóra el lenne veszve az utódoknak örökre.

A rémuralom iszonyu korszaka virradt Judeára. A zsidók ki voltak szolgáltatva a római katonák önkényének és fosztogatási szenvedélyének. Még a gyilkolás is csak igen csekély pénzbírsággal lett büntetve. Hadrián császár a kegyetlenség példájával elől járt, nem engedte meg a Bethárban elcsúszott hulláját eltemetni s ezért a bölcsök csodának mondják, hogy a holttestek nem mentek át rothadásba és nem terjesztettek betegséget és halált.

Midőn egyszer Hadrián nagy kísérettel a szabadban sétált, egy zsidó jött vele szemben, ki a császárt mély alázatossággal köszöntötte.

— Te kutya! — rivalt rá a császár — van merészséged engem

köszönteni! Akasszátok fell.

A szerencsétlent rögtön a közelben levő fához cipelték és felakasztották.

Néhány nappal később egy másik zsidó volt ismét oly szerencsétlen, hogy a császárral találkozott. Eszébe jutott szegénynek hitsorsosa borzasztó vége — tehát igyekezett a császár tekintetét elkerülni és a falhoz húzódott.

— Nézzétek itt ezt a zsidót — kiáltott fel Hadrián — ki szemtelenségét annyira viszi, hogy kerüli császárt csak azért, hogy ne kelljen neki az őt illető tisztelettel adóznia! Akasszátok fell!

Ekkor valaké előlépett a császár kíséretéből s így szólt:

— Nagyhatalmu Cézár! ha lennél oly kegyes szolgálóidnak ítélte bölcsességét megmagyarázni. Pár nappal ezelőtt e szerencsétlenek egyikét azért akasztattad fel, mivel köszönt és ma egy másikat megint azért ítélsz halálra, mivel nem köszönt?

— Ha! ha! nevetett a császár — nekem az egészen mindegy, hogy a zsidók köszönnek e vagy nem, célom az, hogy a zsidókat felakasszassam!...

Miután a császár a gyűlölet szellemétől volt áthatva a zsidók ellen, úgy egész természetesen tűnt fel, hogy hivatalnokai, élükön Tinius Rufussal, a legnagyobb kegyetlenséggel jártak el a zsidókkal szemben. Mindenkit, akit csak a vallási parancsok teljesítésénél értek, a legkeményebb büntetés érte, vagy halálra lett ítélve.

Ezalatt R. Akiva a tartomány déli részén zavartalanul élhetett tanulmányainak Rendíthetetlen buzgalommal vetette be az agg bölcs a magot, miután sok évi tevékenységének a gyümölcse majdnem mind meg lett semmisítve.

Bölcsőink tanítják, hogy Mózes arculata a naphoz volt hasonló és Józsuáé a holdhoz, mert úgy, hogy a hold világosságát a naptól nyeri, úgy sugárzott Mózes fénye Józsuá arcából. R. Akiva is a naphoz volt hasonló; de 5 hold forgott körülötte.

(Folyt. köv.)

Hirek a nem-orth. világból

Berlinben a múlt héten ünnepezték a Bar-Kochba nevű zsidó tornaegyesület 30 éves jubileumát. A szónokok egy része kiemelte, hogy az egyesület valóban a testnevelést kultiválja s nem rekordokra vadászik és hogy érdeklődik zsidó dolgok és események iránt. — Lembergben az orvosi egyetem rektora kijelentette, hogy nem engedi be a zsidó diákokat az anatómiai (bonctani) intézetbe, ha a lengbergi chevra nem bocsát a zsidó diákoknak rendelkezésére 12 zsidó tetemet. A lengbergi kórház és chevra kijelentette, hogy az év végéig csak egyet engedhet át, mert nincsenek oly halottak, akik eltemetéséről ne gondoskodnék valaki. — Chicágóban lakik Julius Rosenwald amerikai milliomos, aki a multkor is 5 millió dollárt adott az oroszországi zsidó telepítés céljaira. (Oroszországban ugyanis a Krim félszigeten és messze Keletzibériában a szovjet földmivelő kolóniákban telepíti a városokban teljesen tönkrement kis zsidó polgárokat; erről a telepítésről hetenként változnak a hírek a zsidó világsajtóban, egyszer kétségbeejtőek a hírek, máskor biztatóak.) Rosenwaldot egy hírlapíró meginterjúvolta, nem lépne-e be a most átalakított Jewish Agency-be? (Jewish Agency olvasd: Juis Ézsaszí, jelenti azt a »zsidó ügyv. vőség« nevű szervezet, amely a palesztinai

kormány mellett tanácsadóként szerepelne zsidó telepítési ügyekben és amely intézménybe most az amerikai zsidóság nem-cionista részének vezetői, mint Marshall és Félix Marburg is beléptek.) Rosenwald azt feleli, hogy ő továbbra is hűve marad az oroszországi telepítésnek, mert egy ember palesztinai telepítése árából öt embert lehet kolonizálni Oroszországból, viszont igaz, hogy vannak országok, amelyek nem akarják zsidó lakósaikat elhelyezni a földművelésnél és ezek számára nagy kérdés: mit is csináljanak. — Budapestben mult vasárnap temették dr. Bedő Mór ügyvédet, akit szűcses körben, mint jószívű embert és a korrupció félelmetes üldözőjét tisztelték. Az elhunyt zsidó ügyekkel nem foglalkozott csak arról süttognak, hogy a városházán folytatott purifikáló működését két évvel ezelőtt a pesti neológ hitközségben is meg akarta kezdeni, de ez a vállalkozás később tárgytalanná vált. — Romániában most több helyen Wedgwood angol politikus, volt miniszter tart előadásokat a palesztinai építmunka haladásáról és reménytejes jövőjéről.

— Rabbi özvegye ezton köszöni a küldött adományokat. A hideg beálltával még nagyobb nyomorban tengődik beteg leányával, kérve-kéri a hitestvéreket, hogy bármily összeget küldjenek részére „Nagy miczvá” jelígre a kiadóba.

Katzburg Salamon
könyvnyomdája
Budapest, Dob ucca 28.

Elvállalja mindennemű nyomtatványok elkészítését. — Specialista héber nyomtatványokban.
מקבל להדפיס ספרים בול ובתנאים קלים.

ארטדה. כשר.

VÉNUS

ÉTELZSIR

SNYDERS győri orth. Rabbli
a hechserevel előtva

VÉNUS ÉTELOLAJ

kioldó minőségben minden
szar, csemege és élmiszert
úszaliban kapható. — Gyártja:

Olajművek R.-t.
Kohn Adolf és Társa
Győr-Budapest,
Zoltán-utca 16.
Telefon: 8-22

Képviselet:

Sussmann Lipót és Tsa
Telefon: „Ujpest” 161.

ארטדה. כשר.

BUTOR pártatlanul olcsó árban, ritka alkalmi vételek HORN-nál, Wesselenyi-u. 13. (Saját ház.) Szombaton zárva.

Fenákel Jónás

zsir és baromfi kereskedése az orth. rabbiság felügyelete alatt.
Bpest, VII., Kazinczy u. 52-54.
Naponta friss áru. Házhoz szállítás.
Telefonhívó J. 334-76.

Diétások!

Kétszersült szükségletét legkisebb mennyiségben is postán beszerezheti

Weisz Mór orth. kóser keksz-, kétszersült- és teasütemények gyárában

Budapest, VII., Dob ucca 22.

— A keksz és kétszersült tej, ill. vaj nélkül készül! —

Kétszersült!

Telefon: József 423-65.

Wesilla mosás a legtakarékosabb

Hirdetéseikért és pályázatokért orthodox szempontból nem vállalunk felelősséget.

Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Pályázatok felvételnek: Budapest, Sip ucca 10. — Hirdetések díja előre fizetendő. —

A győri aut. orth. izraelita hitközség üresedésben levő i-állás betöltésére pályázatot hirdet. Elsőrendű, 35 éven aluli וורד כוונה לרבים, kik 3 elismert orthodox rabbitól képesítéssel bírnak és jó בעל המלה-k, sziveskedjenek ajánlatukat benyújtani. Előnyben részesül aki בעל הרמה בושש וצחיה. — Fizetés meg- egyezés szerint. Utazási költség csak a meghívottnak térítetik meg. Az állás azonnal elfoglalható.

Győr, 5689. Marchesvan hó 7. napján.

Brandtstedter A. Schwarz Izidor
hitk. titkár. hitk. elnök.

A borsódmézkeresztesi orth. rabbikerület elhalálozott főrabbiájának anyakönyvvezető főrabbi szé- kébe pályázatot hirdet. Pályázhatnak kizárólag magyar állampolgár, nőtlen rabbi, kik orth. rabbitól hatorót nyertek, a törvényesen előirt világi képzettséggel rendelkeznek, a magyar nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírják. Ezen állás betöltése az elhunyt főrabbi leányának nőülvételével kapcsolatos. — Próba- szónoklatot csak a meghívottak tarthatnak, kiknek utiköltségeit meg- térítjük. Pályázatok Rojschojdes Té- vérség, Frank Menyherit hitk. elnök Borsódmézkeresztes, címre küldendők.

„מנהגי ישראל ותקנות“,
nebst Gebräuche des Nojda Biehüdo,
R. Elije Wilner, Chassam Soffer 4
öster. S. — „Dovor Beitoj“ 5 grosse
Bände: Drosches auf jede dankbare
Gelegenheit, wie Bar-Mizve, Hespel,
u. s. w. Preis 25 S. Von hervorregenden
Darschonim, hebräisch, 2 Bände S 10,
„Simchas Hanefes“: müser u. dinim
5 S. — „Zeeno Ureno“ 8 S. — Diese,
wie auch andere Sforim in leichtem
judisch-deutsch. — Gegen Voraus-
zahlung. Rabbiner J. KRAUSZ.
Lackenbach (Burgenland).

Megjelent a közkedvelt
Ceeno-Üreenó
magyar nyelven, finom papíron
nyomatva. — Ára füve 10 pengő,
díszvásonkötésben 12 pengő.
Szállítás az összeg előzetes be-
küldése után vagy utánvétellel:
Goldstein Józsuá cég könyv-
nyomdája **Dunajska Sztreda**.
(Dunaszerdahely, Szlovénia.)

Apró hirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri beiktatása 13, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: VII. Sip ucca 10. — Jelíges levelek kettős borítékban válaszbélyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díjelőzetes lefizetése mellett közölhetők.

Házasság

HUSZ ESZTENDŐ óta közvetit házasságot Nagy Jenő Rákóczi ut 57/b — Telefon (cégnélküli levelezés).

CSINOS és jómegjelenésű leányomat, ki üzletileg is rendkívül ügyes, férjhez adnám. Üzletembe társul veszem. Csakis a tanult bentajre fiatalembert és csak előkelő családra, ha vagyontalan is, reflektálok. Ajánlatokat „Korrek“ cím alatt kérek a lap kiadó-hivatalába. (32 fillér portóval.)

Különféle

ORTHODOX kóser kitűnő házi- kóser házon kívül is jutányosan kapható. Blauné, Nádor-u. 17. III. em. 3.

HÁZTARTASBAN, üzletben, var- rásban gyakorlott leány, cseléd mellett házvezetést vállal, vallásos családnál. Beszél németül. Vi- dékre is megy. Cím: Klein Mancsi, Aba, Fejér m.

TANONCNAK adnám fiamat bár- mely szakmába, ellátással. Szom- battartók megkeresését kérem. — Klein Izsák, Aba, Fejér m.

TÖNKREMENT zsidó kereskedő 17 éves leánya ajánlkozik szombat- tartó kereskedőhöz, fűszerüzletbe vagy péküzletbe, háztartáshoz is ért. Cím: Haber Janka, Lábatlan.

NEVELŐNŐI állást keresek ortho- dox családnál egy vagy két gyer- mekhez, vidékre. „Vallásos leány“ jelígre.

BUTOROZOTT szoba 2 vallásos fiatalembernek vagy házaspár- nak kiadó. Cím: Magdolna-u. 42. I. em. 7.

HÁZNÁL vagy házonkívül minden- nemű ruhavarrást elvállal fiatal szombattartó hölgy. Sonnenfeld Mórné, Szondy-utca 40. fszt. 6.

SÍRKÖVEK minden kivitel- ben legolcsóbb gyári áron Schreiber Jakab villanyerőre berendezett sírközüzemében Debre- cen, Hunyadi-utca 14.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ.

Hoffmann és Társa könyvnyomda.
Budapest, VI. Próféta ucca 7

I-a porosz szenet, kokszot és tűzifát

plombázott zsákokban, még aznap házhoz szállítok.

Tessék telefonon **J. 464-81** felhívni

STEINMETZ MANÓ

porosz szén, tűzifa és koksz-kereskedése

Nagybani raktár:
Józsefvárosi
pályaudvar.

Városi iroda és
kicsinybani eladás:
Klauzál-u. 20.
(Saját ház)

יודישע צייטונג

ד"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

ALAPITOTTA:
Groszberg Lipót ז"ל

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VII. SIP-UTCA 10.
TELEFON: J. 425-90. CSEKKSZÁM: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ

SZERKESZTI:
Groszberg Jenő

זוכר עולם רפטרית ההג ראב"ד דק"ק פאפא זצ"ל A megdicsőült pápai főrabbi emlékére

Rabénü Semüél Gottlieb ז"ל

Írta: FISCHER FÜLÖP, sárospataki főrabbi

„Czár li olechó óchi Jehajnoszon!
— Fáj az én szívem teutánad, én testvérem, Jónathán!“

Oh, — midőn másfél évvel ez- előtt bucsucsókot váltottunk egy- mással, én hosszas nagy beteg- ségtől megkínzottan és egy nagy családi gyásztól földig lesujtottan, te pedig élekedvőtől és erőteljű duzzadva, — dehogyan is hittem volna én akkor, hogy én foglak valaha is elparentálni Tégedet, noha te voltál az idősebb!

Megrendült lélekkel, sirva vál- tunk el egymástól. S oh, mint szerettem volna most is sirva oda- borulni a te koporsódra, mely oly drága kincset ragadt el a tiéditől, ragadt el a te testi-lelki jóbarátaid- tól, a te hitközségedtől, egész Izra- eltől. Odaborulni arra a koporsó- ra és jajongó szóval elzokogni, hogy mi voltál Te, hogy mit veszi- tettünk Tebenned mi mindannyi- an, kik értékelni tudták a Te ki- válóságodat. Hogy elsirassam a Te sorsodat, mindazoknak sorsát, kiknek a végzet azt az ambíciót adta ajándékképp bölcsőjükbe, hogy az átlagon felül törekednek emelkedni.

De könnyeim nem hullhatnak a Te koporsódra. Tehát itt akarom könnyharmatos szavakkal vázolni a Te kiváló személyiségedet az ő legfőbb vonásaiban. Két évtize- des kartársi barátság szoros kap- csa, melynek gyökerei még a poz- szonyi jesiván eltöltött tanuló esztendőkhöz nyulnak vissza s melynek folyamán sokszor tanu- sitottál irántam igazi baráti hűsé- get, kötelez engemet korai sir-

dombod mellett arra, hogy a nyil- vánosság előtt is kifejezést adjak a Te oly korai, oly váratlan el- hunyat fölött érzett megdöbbe- nésemnek, bánatomnak...

R. Semüél Gottlieb z. c. l. nem volt közönséges ember!

Három évtizeden szárnyal át emlékezetem. En már három éve vagyok a pozsonyi jesiván, midőn egy nyári zeman elején a láma szárnyára veszi egy, a galántai jesivából ujonnan érkezett kiváló böchürnek nevét. Először a jelen- leg Detroitban működő öcsém is- merkedik össze velem és dicséri előttem az új jesivanövendék je- les talmudtudását s ami akkoriban, de talán ma is ritkaság- számba megyen, Tnách, héber nyelvtan és hasonlóban való ki- váló ismereteit. Nemsokára Gott- lieb Sámuel, mert ez volt az új böchür, ott van az én szobámban és órák hosszat beszélgetünk el egymással, mely alkalommal a husz éves ifju akaratlanul is el- kápráztatott bennünket az ő nagy tudásának fényes bizonyítékaival. Még most is előttem van a husz- éves ifju az ő csupasz arcával, melyen még csak akkor kezdett pelyhedzeni a szakáll. Mintha most is látnám az ő jellegzetes arc- vonásait, kidudorodó homlokát. Vas- akaratot áru el minden egyes vonása. Törhetetlen energiát sugá- roz ki egész lényé- valója. Az ilyenekből lesznek a „valakik“.

Távolra kerültünk egymástól. Egy évtizedig nem találkoztunk. Majd pedig két évtizeddel ezelőtt,

majdnem egy és ugyanazon idő- pontban, az i-teni Gondviselés végzésére, egymással szomszédos hiiközségekre jutottunk. Ujra ösz- szekerültünk, újra összebarátkoz- tunk, újra megszeretjük egymást. S most már érett elmével tudom értékelni barátomnak és kartár- samnak szellemi és jellembeli kiváló kvalitásait. R. Semüél Gottlieb z. c. l. legelsősorban na- gyon alapos talmudi tudással és legelsőrangú hajroó beli ismeret- tekkel bírt, tárva-nyitva volt előtte a rezponzumok nagy irodalma. A „hilchojsz peszach“-ra írt műve, hogyha meg fog jelenni nyomta- tásban, fényes nevet fog neki biztosítani a halachikus irodalom terén. Kiváló képességgel bírt jes- siva vezetésére. Oly világossággal tudta a Talmud legnehezebb rész- leteit is előadni, hogy még a kez- dő is meg tudta azokat érteni. Különben is ernyedetlen szorga- lommal gyarapította folytonos ta- nulással nagy tudását. Kiváló nagy talmudtudása mellett való- ságos kincsesbányája volt az ag- gadikus ismereteknek; Tnách és héber nyelvészeti ismeretek te- rén talán egyetlenegy hazánkbeli kartársa sem vehette fel a ver- senyt vele. Nagy érdeklődéssel vi- seltetett vallásbölcsészeti kérdések iránt. Már fiatal korában elősz- rettel tanulmányozta a „Báál Akédó“-t. Később pedig a cha- szidikus homiletikai irodalom is é- lenken foglalkoztatta őt; mi- képen életmódjában és hivatalos gyakorlatában is az askenáz mestereitől átvett hisznahagysz